Otuz üçüncü sene. Sayı: 4832 — 476

Türkiye Kömür satış ve Tevzi Müessesesi Trakya Umumî Ajanlığından:

Trakyadaki mülkî, askerî müesseseler, belediyeler, fabrikalar ve müteahhitlerin nazarı dikkatine:

Son sahifemize bakınız.

Tasviri Efkâr

MÜSTAKİL YEVMİ GAZETE

Telefon: 20520
Telg. Tasviriefkâr, İstanbul

Çarşamba 1 Birinciteşrin 1941

Dil küçüktür, fakat aileleri yıkar, devletleri çökertir! **Confucius**

(Şerhi 2 nci sahifemizde)

ODUN NARHI

Neşriyatımız müsbet tesirini gösterdi

Odun fiyatları çeki başında elli kuruş indirildi

Narh yine 55 kuruş yüksektir

TASVİRİ EFKÂR, Sayın Başvekilin tavsiyesine uyarak memlekette ihtikâra karşı açılan mücadeleye bilfiil iştirak etmiş ve bir arkadaşını odun istihsal mıntakalarına göndererek tetkikat yaptırmış, fiyatları resmî zabıt varakalarile tesbit ettirmişti. Murakabe Komisyonu da ayni tetkikatı iki memuruna yaptırmış ve bizim elde ettiğimiz rakamları aynen tesbit ettirmiştir.

Her an resmî makamların emirlerine âmade kılabileceğimiz zabıt varakalarının da tetkikinden anlaşılacağı vechile narh elli kuruş indirilmiş olmasına rağmen hâlâ 55 kuruş yüksektir.

Tasviri Efkâr umumî menfaat yolunda naçizane bir hizmet ifa etmiş olmaktan mütevellid vicdan istirahatını izhar ederken, fiyatların yüksek tutulmasına sebep olanların cezalandırıldığını görmekle memleket namına memnun olacağını da ilâve eder.

Dün Valinin riyasetinde yapılan içtima

Vali beyanatta bulundu

Narhın yüksek tutulmasına belediyenin bir memurunun sebep olduğu anlaşıldı

Fiyat Mürakabe Komisyonu, dün öğleden sonra Vali ve Belediye Reisi Doktor Lûtfi Kırdarın reisliği altında fevkalâde bir toplantı yaparak odun narhını yeniden tesbit etmiş ve fiyatlarda çeki başına «50» kuruş tenzilât yapmıştır. (Devamı sahife 3 de)

Churchill bir nutuk söyledi

Başvekil, Rusyaya yardım, Atlantik ve Iran meselesinden bahsettikten sonra dedi ki:

Harp asıl İlkbaharda şiddetlenecek

LONDRA, 30 (A.A.)

Harp masrafına karşılık olmak üzere bir milyar İngiliz lirası kredinin açılmasına müteallik talebin müzakeresi münasebetile, Churchill bir nutuk irad etmiştir.

Churchill, ticaret gemileri zayiatını, muntazam aylık fasılalarla ilân etmemek hususundaki faydalı usule devam niyetinde olduğunu söyledikten sonra sözüne şöyle devam etmiştir:

Ayın son günü olan bugün öğleden sonra vukua gelebilecek olanlar hariç, düşmanın harekâtı neticesinde, İngiliz, müttefik ve bîtaraf memleketler ticaret gemilerinin, temmuz, ağustos ve eylûl ayları zarfındaki zayiatının, nisan, mayıs ve haziran üç ay zarfındaki zayiatın üçte biri nisbetinde olduğunu söyliyebilirim. Ayni müddet zarfında, düşman yâni Alman ve İtalyan gemileri için vücuda getirdiğimiz mezaristan çok büyümüştür. Düşman zayiatı, geçen üç aya nazaran takriben bir buçuk misli fazladır.

Mr. Churchill

Mühimmat naklederken yolda batmış olan büyük vapurların miktarı pek azdır. İhtiyat olarak elimizde bulunan iaşe maddeleri, harbin ilânı sırasındaki seviyeden ve bundan bir sene veya 18 ay evvelki seviyesinden çok daha yüksektir.

(Devamı sahife 3, sütun 2 de)

Son gelen tebliğlere nazaran Sovyet - Alman cephesindeki askerî vaziyeti gösterir harita

Askerî Vaziyet

KAFKASYADA ingiliz müdafaası

Yazan: General Ali İhsan Sâbis

ESKİ ORDU KUMANDANLARINDAN

(Yazısı sahife 2, sütun 4 de)

Moskova konferansı

İngiltere ve Amerika nihaî zafere kadar Ruslara yardım edecek

İngiliz Heyeti Reisi
Lord Beawerbrook

MOSKOVA, 30 (A.A.)

Üçler konferansı dün Hariciye Komiseri Molotofun riyasetinde toplanmıştır. Leningrad müdafii Mareşal Voroşilof ta konferansta hazır bulunmuştur. 6 komisyon teşkil edilmiştir. Bunlar harp, deniz, hava, nakliyat, iptidaî maddeler ve sıhhiye malzeme komisyonlarıdır. Bu komisyonlar cuma gününe kadar Sovyetler Birliğinin ihtiyaçlarını tesbit edeceklerdir.

İngiliz heyeti reisi Lord Beaverbrook dün beyanatta bulunarak demiştir ki:

Biz Rusların şerikiyiz. Biz burada (Devamı sahife 3, sütun 1 de)

Günün yazısı

İhtikârla mücadele

İhtikârla mücadeleyi daha müsmir bir hale getirmek için, alâkadar olan bütün makamların bir nevi seferberliğe karar vermiş olduklarını gazeteler yazmaktadır.

İhtikârla mücadelenin artık millî ve hayatî bir mahiyet almıya başladığı sıralarda bu mücadeleye bir kat daha hız vermekte isabet aşikârdır.

Vâkıa, her gün biraz daha artmakta olan hayat pahalılığının yalnız ihtikârdan ileri gelmediğini biliyoruz. Bunun kısmen de hariçten gelen malların azalmasından ve dahilde de keza istihsalâtın biraz gevşemesinden neşet eylediğini geçenlerde Ticaret Vekili de uzun uzadıya izah etmişti.

Ayni zamanda vergilere mecburen yapılan zamların da eşya fiyatı üzerinde aksülâmel göstereceği tabiidir. Hayat pahalılığının bu tabiî ve zarurî sebepleri malûm olmakla beraber, onun haricinde her fırsattan istifade ile gayri meşru kazançlar temin etmek istiyenlerin fiyatları arttırmak için binbir hileye tevessül ettiklerinin de her gün şahidi oluyoruz.

İşte gerek resmî makamların, gerek alelûmum halkın hiç durmadan ve yorulmadan uğraşması lâzım gelen de bu cihettir. Hükûmet ihtikâra karşı mücadeleye başlayalı hayli zaman oluyor. Bunun için kanunlar çıkardığı gibi, o kanunları tatbik için mesul makamlar da ihdas eylemiştir. Fakat hükûmet bidayetten itibaren, ihtikârla mücadele namı altında serbest ticareti sektedar etmekten tevakki eylediği cihetle kanunlardaki cezaları mümkün mertebe hafif koyduğu gibi tatbikatta da daima mülâyim gitmeyi tercih eylemişti.

Hükûmetin böyle munsif bir yol tutmasını bütün ticaret erbabı, her sınıfa mensup esnaf takdir edebilmiş olsalardı ne memlekette şimdi gördüğümüz büyük ihtikâr meselesi çıkmış, ne de nihayet hükûmetin her vasıtaya müracaatla ihtikârı boğmak için gayet şiddetli davranmasına sebep olmazdı.

TASVİRİ EFKÂR

(Devamı sahife 3, sütun 1 de)

Gl. Wavell'in beyanatı

Italyan donanması Boğazlardan geçerse

İngiliz ordusu Kafkasyaya yardıma gidecek

(Radyo gazetesi) — General Wavell, tayyare ile Bağdada hareket etmiştir. Hareketten evvel bir İngiliz kuvvei seferiyesinin Kafkasyaya gidip gitmiyeceği hakkında sorulan bir suale karşı General Wavell, böyle bir vaziyetin Mihver donanmasının Boğazlardan geçmesi ihtimaline bağlı bulunduğunu söylemiş ve İtalyan donanmasının Boğazlardan geçmesine de Türklerin razı olmiyacaklarını ilâve etmiştir.

General Wavell, Sovyet kumandanile görüşerek, icap ettiği takdirde tekrar Tiflise döneceğini söylemiştir.

Çekoslovakyada idamlar

İki Çek Generali kurşuna dizildi

BERLİN, 30 (A.A.)

Bohemya ve Moravya himaye idaresi gazeteleri Prag askerî mahkemesinin Çek ordusu sabık Generallerinden Joseph Bili ile Çek Tümgenerali Hugo Vojdayı ölüm cezasına mahkûm ettiğini yazıyorlar.

(Devamı sahife 3, sütun 5 de)

Bn. Makbulenin teberruu tekemmül etti

Ebedî Şef Atatürk'ün hemşiresi Bayan Makbule, Modada bulunan evini Darüşşafaka Lisesine ve Samsundaki evini de Kızılaya teberru etmişti. Bunlara ait muamele ikmâl edilmiştir.

Alman tebliği

İtalyan kıtaları mühim mikdarda düşmanı imha ettiler

Şiddetli hava taarruzları oluyor

BERLİN 30 (A.A.) — Alman orduları Başkumandanlığının tebliği:

Dnieperin doğusundaki harekâtta, İtalyan kıtaları, mühim düşman kuvvetlerini imha etmişlerdir ve binlerce esir alınmıştır.

(Devamı sahife 3, sütun 3 de)

Bakışlar

Başımızı yukarı kaldırınca..

Pegami SAFA

NE kadar büyük bir hâdise âleminde yaşadığımızın farkında mıyız? Tarihin hiç bir devrinde bugünkü süratine, hacmine ve kütlesine varamıyan harp, zamanı ve mekânı böyle fethetmiş değildi. Milyonlarca asker, yüz binlerce kilometrelik mesafeyi şimşek adımlarile böyle yakıp, yıkıp, kül edip, savurup geçmemişti; orduların peşinde rejimlerin, rejimlerin peşinde sistemlerin, sistemlerin peşinde fikirlerin, fikirlerin peşinde imanların, imanların peşinde ihtirasların böyle saf saf ve sıra sıra cephe aldığı görülmemişti; tarihin hiç bir devrinde, din, milliyet, fert, cemiyet, şahsiyet, mülkiyet, aile, ahlâk, para, hukuk mefhumları, böyle toptan bir sebebiyet ve gaiyet alâkasile harbin âmilleri ve hedeflerine karışmamıştı; tarihin hiç bir devrinde bir harbin neticesi bir çağın sonu olmıya böyle namzet değildi.

Fakat gözümüzün önünde olup biten harikulâdelikler, olabilmiş olmalarının verdiği bir alelâdelik intibaile bizi sürükledikleri his galatı içinde, hâdiselerin büyük mânasile temasımızı kesen, göz karartıcı bir hızla birbirlerinin peşinden geliyorlar. Artık, tramvayda yer bulabilmek, işi vaktinde yetiştirmek, treni kaçırmamak, doktora telefon etmeyi unutmamak gibi gündelik endişelerin anaforu içinde, bizi çeviren küçük dalgalar arasından başımızı çıkarıp da, ufuktaki mahşerin ardından doğacak âlemlere gözlerimizi alıştırmıya imkân bulamıyoruz.

Fakat bulmmaız lâzımdır; yarın kendi zaruretleri ve kanunları bizim de zaruretlerimiz ve kanunlarımız olacak olan müşterek bir dünyanın, şaşırmamış, sersemlememiş, uyanık adamları sırasına hemen girmemiz lâzımdır; ne olacağını şimdiden kestirmemiz ve pek yakın bir istikbalin mimarîsinde alacağımız yapıcı rolü şimdiden bilmemiz lâzımdır.

Gözlerimiz ufukta ve ruhlarımız ışıkta olsun. Bilelim ki korunma insiyakının her gün boğuştuğumuz anaforunu gölgede bırakan büyük istihale dalgaları, hareket noktlarından fırlamış, dünyanın üstüne gelmektedir.

Nelson zırhlısı yaralı

Köln Alman hafif kruvazörü batmış

LONDRA, 30 (A.A.)

Akdenizde, bir tüccar gemisi kaybettikten sonra gideceği yere varan İngiliz gemi kafilesine karşı yapılan taarruz esnasında 13 İtalyan tayyaresinin tahrip edildiği salâhiyetli bir kaynaktan haber verilmektedir.

İngiliz zayiatı üç tayyaredir.

Bir torpil isabetile sürati hafifçe azalan İngiliz gemisinin Nelson zırhlısı olduğu bildiriliyor. Nelsonda ölen olmamıştır.

Köln Alman hafif kruvazörü batmış

(Radyo gazetesi) — Alınan bir habere göre Sovyetler Almanların Köln hafif kruvazörünü batırmışlardır. Almanların 6 şar bin tonluk olan bu kruvazörlerinden bir kısmı evvelce batırılmış, geriye 4 tane kalmıştı. Bu haber doğru ise Almanların bu sınıf hafif kruvazörlerinden 3 tane kalmış demektir.

Amerika harbe girecek mi?

Bahriye Nazırı: "Bu bizim elimizde değil,. dedi

Portsmouth 30 (A.A.) — Matbuat konferansında Amerika Bahriye Nazırı Knox, Amerikanın harbe girip girmiyeceğine dair sorulan bir suale şu cevabı vermiştir:

Bu bizim elimizde değildir. Başka bir kimsenin elindedir.

Sovyet tebliği

Kıtalarımız düşmanla çarpışmıya devam ediyor

Cumartesi günü 150 Alman tayyaresi düşürüldü

MOSKOVA, 30 (A.A.)

Sovyet İstihbarat Dairesinin bugün öğle üzeri neşredilen tebliği:

29/30 eylûl gecesi, kıtalarımız, bütün cephe boyunca düşmanla çarpışmışlardır.

(Devamı sahife 3, sütun 4 de)

Türkiye ile Ingiltere

Arasında 4 milyonluk yeni bir ticaret anlaşmasının esasları hazırlanıyor

Ankara, 30 (Hususî) — Türkiye ile İngiltere arasında yeni bir ticaret muahedesinin esaslarını tesbit için müzakerelere başlanılmış bulunmaktadır. Bu müzakereler, 4 milyonluk bir ticaret muahedesile iki memleketi yeniden biribirine bağlıyacaktır.

Macarlar Türk piyasasından mal almak istiyorlar

Türk - Macar ticaret anlaşması hükümlerine göre karşılıklı mal mübadelesinin arttırılması ve nakliyat işlerinde kolaylıklar temin edilmesi için alâkadar makamlarımızla temaslarda bulunmak üzere bir Macar ticaret heyeti şehrimize gelmiştir. Dört kişiden mürekkep olan bu heyet meyanında Macar bankası müdürlerinden Dr. Hallas da bulunmaktadır.

Heyet burada Macarların memleketimizden alacakları iptidaî maddelerin nevilerile teslimat şekillerini ve nakliyat vaziyetlerini tetkik edecek ve buradaki alâkadarlarla müzakerelerde bulunacaklardır.

Budapeşteden avdetinden sonra Ankaraya gitmiş olan Macar ticaret ataşesi Dr. Caky de Ankaradan şehrimize gelerek heyete iltihak etmiştir. Macarlar memleketimizde bilhassa tiftik, pamuk, yağlı tohum ve derilerle daha fazla alâkadar olmaktadırlar.

GÜNÜN Akisleri

Güzel san'atlara mükâfat

Harpten evvel Fransız gazetelerini bol bol okuduğumuz zamanlarda, muhtelif müesseselerin dağıttıkları çeşitli mükâfatların havadislerine gözüm takıldıkça, içimde bir nevi yokluğun hasretini duyardım. Filân, Fransız akademisinin, diğeri gonkurun bir üçüncüsü Renodc'nun mükâfatlarını kazanmışlar, tabii süratle şöhret sahibi olmuşlar, kitaplar, elden ele dolaşıyor, yalnız Fransada değil, Fransız lisanının yayılmış olduğu bütün yerlerde, edebiyat münakaşalarında, genç kadınların kırmızı dudaklarında, gece, okumadan uyuyamıyanların dilinde, emeğinizin, ilminizin, sanatınızın tenkidi yapılıyor, yalnız şöhrete değil, servete de kavuşuyorsunuz! Kitabınız, çeşitli lisanlara tercüme ediliyor, artık beynelmilel sahada Cenabıhak size yürü ya kulum demiş!... Ne mutlu size, ne mutlu sizi yetiştiren memlekete!

Böyle münbit bir tarlada, yer yer filizlerin yeşerdiğini, çiçeklerin açtığını görüyorsunuz! Eserler eserleri takip ediyor, bir süzülme, ıstıfa başlıyor, iyiye, doğruya, güzele doğru bir yükseliş...

Cümhuriyet Halk Partisinin. Güzel sanat eserleri için mükâfat koymıya karar verdiğini okuyunca, içimdeki hasret çözülüverdi. Zifiri karanlık gecelerde karşı sahilleri donatan ve hüznü dağıtan ümid dolu ışıklar içimi kapladı.. Şimdi sabırla bugün atılan tohumların yeşermesini bekliyorum.

Cihad BABAN

ENVER PAŞA RUSYADA..

Tefrika: 80 *Yazan:* **KANDEMİR**

Cemal Paşa mektubunda Enver Paşanın hareketlerinin fena tesirlerini anlatıyordu

Bundan başka mösyö Briyan, Mareşal Liyotel, General Guro, mösyö Bompar gibi Fransız ekâbir ricali ile ve İtalyanın Paris Sefiri mösyö Sforçla ile de görüşerek, herbirile âlemi islâm hakkında uzun uzadıya mükâlemelerde bulundum. O sırada Parise gelmiş olan Ankara Hariciye Nazırı Yusuf Kemal bey ve İstanbul Hariciye Nazırı İzzet Paşa ile de görüştüm. Hulâsa Pariste islâmın menfatine hâdim olabilecek hiçbir fırsatı kaçırmadım.

Eğer Mehmed Veli Han kendisine gönderileceği müteaddit defalar beyan buyurulan dört yüz bin İngiliz lirasını hâmilen Parise gelmiş olsaydı arzettiğim toplar ve mitralyözler alınmış ve şimdi Hindistan tarikile Afganistana sevkedilmiş bulunurdu. Fakat bilmıyorum hangi mülâhazaya mebnidir, defatla vaki olan iş'arata rağmen para gelmedi ve benim yaptığım ihzarattan da bittabi bir fayda hasıl olmadı.

Mart ayı nihayetinde Puankare ile bir daha görüştük. Afganistana şimdilik daimî bir Sefir gönderemiyeceklerini, fakat benim söylediğim heyeti fenniyenin riyasetine Fransız erbabı siyasetinden birini tayin ederek göndereceklerini ve bu suretle ilk temas hasıl olacağı gibi benim istediğim heyeti fenniyenin de Fransız parasile gönderilmiş olacağını söyledi. İzahatı vâkıadan anlaşılacağı vechile Paris seyahatim cidden muvaffakiyetle neticelenmiştir ve zannediyorum ki, bu sonbahar mevsiminde bir Fransız heyeti fenniyesi Kâbili ziyaret etmiş olacaktır. Cenabıhaktan çok temenni ederim ki, bu heyetin Kâbile vürudundan evvel ben de oraya muvasalat etmiş bulunayım.»

Bundan sonraki satırlarda Cemal Paşa, Enver Paşanın malûm hareketinin tevlid etiği ve daha da edeceği birçok zararları uzun uzadıya anlattıktan sonra diyor ki:

«... Ben Kâbilde bulunduğum sırada Enver Paşadan aldığım mektubun bir fıkrasında Berlinde bulunan Talât Paşa merhumun İngilizlerce teşriki mesai etmiye karar vermiş olduğu hikâye olunuyor ve bundan dolayı kendisinden külliyen katî alâka ettiği ve bu hususu resmen Rusya hükümetine bildirdiği ilâve ediliyordu. Hattâ Talât Paşanın şahadetini müteakip. Kâbildeki bendehanede merhum namına fatiha merasimi yapılmasını (1) zatı şahanelerinden rica ettiğim sırada, Enver Paşanın rivayetine atfen merhumun son demlerinde İngilizlerle teşriki mesaiye başlamış olduğundan dolayı şimdi fatiha okutmak münasip olup olmıyacağı bendenizden istifsar buyurulmuştu da böyle bir şeyin sıtkına pek te itimat edemiyeceğimi arzederek bu bapta müsaadei şahanelerini temin edebilmiştim.

Halbuki Enver Paşa son hareketine teşebbüs etmeden evvel ne benim, ne de diğer arkadaşlardan hiçbirinin reyine müracaat etmemiş ve binaenaleyh bize karşı verdiği sözde ve aldığı taahhütte hanis olmuştur. Rusya hükümetinin emniyetini suiistimal keyfiyetini ise izaha lüzum görmüyorum.

O hükümetin gösterdiği büyük bir itimat sayesinde Buharaya kadar gidiyor ve sonra da ona karşı muhasamatkâr bir vaziyet takınıyor. İşte bu ahval dahilinde bendeniz de mayısın sekizinci günü Moskovaya muvasalat ettim. İki gün sonra da Karahanla görüştüm. Karahanın ifadelerini aynen nakletliyorum:

«Avrupadan yeni geldiğiniz için Enver Paşanın son avantürü hakkında fazla malûmatınız olmasa gerek. Ben bunları size beyan edeyim: Enver Paşa sizin malûmunuz olan tarzı garipte Buharadan firar ettikten sonra Şarkî Buharadaki erbabı kıyam ile teşriki mesai ederek bizim aleyhimize ilânı harbetti. Biz bidayette bu delice harekete inanmak istemedik. Bilhassa Hariciye Komiserliğile onun Buhara ve Türkistandaki mümessilleri Enver Paşa gibi akıllı ve namuslu telâkki olunan bir zatın böyle bir iş yapacağına bir türlü imkân veremiyorlardı. Fakat, nihayet hakikat olanca çıplaklığı ve çirkinliğile meydana çıktı ve bizim emniyetimizi suiistimal ederek basmacılara itihak ettiği anlaşıldı. Ve yine bizce hiç inkâr kabul etmiyecek derecelerde anlaşıldı ki Efganistan hükümeti bizimle akdettiği muahedeye ve bize karşı verdiği müteaddit vâitlere rağmen Enver Paşayı himaye ediyor ve ona gerek para, gerek esliha ve cephane cihetinden yardım ediyor.

Elbette İngilizlerin nüfuzu Efganistanda şayanı hayret bir derecede tezayüt etmiştir. Biz Enver Paşanın, İngilizlerin bir âleti olarak iş görmekte olduğuna ihtimal vermiyoruz. Fakat İngilizler bu teşebbüsten azamî surette istifade etmek çarelerini bulacaklardır ve bulmuşlardır.

Enver Paşa gibi bir adamın nasıl olup da bunu takdir edememiş ve böyle yanlış bir yola sapmış olduğunu bir türlü anlamıyoruz.

Ben bundan iki ay evvel, bizim Şarkî Buharadaki konsolosumuz vasıtasile, Enver Paşaya bir haber gönderdim. Ve böyle yanlış bir siyaset takip etmektense gelip bizimle konuşmasını ve ne istediğini izah etmesini teklif ettim. Bana gönderdiği cevapta, Türkistan ve Buharadaki Ruslar kâmilen oraları terk ve tahliye etmedikçe bizimle müzakereye kat'iyyen yanaşamıyacağını ve hiçbir yere gitmiyeceğini bildirdi. Bunun üzerine Rusya hükümeti de, sureti kat'iyyede âtideki kararı verdi: Enver Paşayı ve başına topladığı âsileri Rusya ordusu vasıtasile kâmilen mahvetmek.

Rusya hükümetinin bu kararı katîdir. Bizim bunu tebdil ve tadil etmemize imkân yoktur. Biz Türkistan ahalisine ve bilhassa Efganistana anlatmak istiyoruz ki, bizim kuvvetimiz Enver Paşalar gibi delilerin tevessül edebilecekleri harekâta isyaniyeye karşı kâfidir. Onların akıllarını başlarına getirmiye her zaman muktediriz. Bunun için Buharaya ve Türkistana ordumuzun en güzide kıtaatını sevkettik. Bu kıtaat içinde pek çok süvari alayları vardır. Harekâtı askeriye pek yakın bir zamanda başlıyacaktır. Neticeyi de keza pek yakın bir zamanda istihsal edeceğimize şüphe etmiyoruz.

Fakat madem ki şimdi biz Şarkî Buhara ve Ferganede Enver Paşa ile harbediyoruz ve zannediyoruz ki Afganistan da Enver Paşaya yardım ediyor. Bu halde evvelce sizin tavassutunuzla Afganistana vermiye razı olduğumuz top, tüfek, para vesaireyi bittabi vermekten şimdilik sarfınazar ettik. Size vaad ettiğimiz şeylerin hiçbirisini artık veremiyeceğiz.

(Devamı var)

(1) *Cemal Paşa, o zaman Talât Paşanın ruhuna mevlût okutmuştu.*

İstanbulun Kurtuluş Bayramı

Önümüzdeki pazartesi gününe tesadüf eden İstanbulun kurtuluş bayramı o gün büyük merasimle tesit edilecektir. Hazırlanan programa göre gündüz ve gece resmî ve hususî bütün binalar bayrak ve elektriklerle donanacaktır. Merasime saat 10 da Sultanahmet meydanından atılacak 21 pare topla başlanacak, geçit resmine iştirak edecek askerî kıtalar, mektepler ve muhtelif teşekküller Sultanahmet meydanından tramvay caddesini takiben Taksime çıkacaklardır.

Taksim meydanında bando tarafından İstiklâl marşı çalınacak ve bu esnada meydandaki direğe bayrak çekilecektir. Müteakiben Cümhuriyet âbidesine çelenkler konacak ve Şehir Meclisi âzasından bir zatla gençlik namına yüksek tahsil talebesinden bir genç birer nutuk söyliyecekler - dir. Nutuklardan sonra Taksimde geçit resmi yapılacaktır.

Öğleden sonra saat 16 da Belediye Reisi, Parti Reisi ve Belediye âzasından mürekkep bir heyet İstanbul Komutanını ziyaret ederek halkın orduya şükranını arzedecektir. Gece Taksim meydanında Şehir bandosu tarafından millî parçalar çalınacak, saat 20,30 da Vali, ordu şerefine Belediye gazinosunda ziyafet verecek, bayram bütün Halkevlerinde de kutlanacaktır.

Ticaret Vekâletinin mühim bir kararı

Gümrüklerden çekilmiyen malları hükûmet derhal tevzie tâbi tatacak

Ticaret Vekâleti, gümrüklerde bekletilip çekilmiyen mallar için mühim bir karar vermiştir.

Bu karara göre, İstanbul, İzmir, Mersin limanlarındaki gümrük antrepolarında bulunan malların nevilerile miktarı ve sahipleri bankalar ve gümrük idarelerinden Mıntaka Ticaret Müdürlüklerince tesbit edilmiştir. Bu malların sahiplerine bir kaç güne kadar tebligat yapılacak ve tebligat tarihinden sonra bir hafta zarfında çekilmiyen mallar alâkadar makamlar tarafından gümrüklerden çıkarılarak tevzie tâbi tutulacaktır.

Öğrendiğimize göre tacirler, bu malları gümrük depolarında kasden bekletmekte ve bu suretle maliyet fiyatlarını yükselterek kâr yüzdelerinden daha fazla istifade etmeyi düşünmektedirler.

İki motör çarpıştı

Evvelki gece limanımızda bir deniz kazası olmuştur. İnhisarlar İdaresinin 22 numaralı motörü, Şile limanına bağlı Derviş motörile çarpışmıştır. Müsademe neticesinde her iki motör de ağır hasara uğramıştır.

Şikâyet

Eczahaneler perakende satışa mecbur değil midir?

Sirkecide maruf eczanelerin birinde ufak bir şişe içinde 10 kuruşluk oksijen istedim. «Az miktarda veremeyiz, büyük şişe alınız» dediler. Bu mecburi satışa razı olmadım, az ileride diğer bir eczahaneden 10 kuruşluk oksijen aldım.

Eczahaneler bu gibi perakende satışları kanunen yapmıya mecburdur. Eğer bu eczahanenin nöbetçi olduğu zamana tesadüf etseydim mecburen, lüzumsuz yere, fazla para verecek, işime yaramıyacak miktarda oksijen alacaktım.

TASVİRİ EFKÂR: Karümizin haklı şikâyetini İstanbul sıhhat müdürlüğünün dikkat nazarına koyuyoruz. Eczahanenin ve müştekinin adresi mahfuzdur.

VEFATEDEN BÜYÜK BİR TÜRK ALİMİ

HADİ MAKSUDÎ

Merhum, Şimal mektepleri için klâsik edebiyatı ve yeni ilimleri öğreten pedagojiye uygun olarak birçok ders kitapları yazmış, Türkçenin yalnız grameri ile değil lûgati ile de çok meşgul olmuş ve bir de kitap telif etmiştir.

Büyük Türk tarihçisi Rızaeddin Fahreddin oğlunun irtihalinden sonra bir büyük Türk âlimi daha kaybettik. Bu zat en meşhur türkçe gramer âlimi Hâdi Maksudidir. Fakat en büyük hizmeti eski usulde, yâni Arap elifbasının kıraatini esaas tutan ve türkçenin bünyesine uygun olmıyan ilk ve orta mekteplerdeki Türk dilinin tedrisi usulü ilga edilerek bunun yerine Türk saitlerini tamamile kullandığından «Savti elifba» ismi verilen modern dil tedris usulünün vaz' ve tamimindeki büyük himmetidir.

Şimal Türkleri mektepleri için klâsik edebiyatı ve yeni ilimleri öğreten ve pedagojiye uygun olarak birçok ders kitapları yazmıştır. Türkçenin yalnız gramerile değil lûgatile de çok meşgul olmuş ve müsbet ilimlerde müstamel kelimeler için bir lûgat kitabı da telif etmiştir.

Dil ve ilim tedrisinde meydana getrdiği cereyan aynı zamanda hariçteki Türk âleminin içtimaî sistemi üzerinde de derin tesir yaparak garp ilimleri, garp medeniyetinin de tabiî fazail cihetleri benimsenmiştir. Bu sayede Avrupa milletleri şimal ve şark Türklerini yüksek ve asrî bir medeniyet seviyesi sahibi olarak tanımışlardır.

Merhumun bu muvaffakiyetlerinde en büyük âmil, şüphesiz bilgisinin derinliği ve şark ve garp ilimlerindeki resuhu olmuştut. Şarkiyattaki kudretine bir misal, dinî mekteplerde tedris edilmek üzere yazmış olduğu Arabî grameri, bütün Arap âlemi için de büsbütün yeni bir şey olduğundan Arap memleketleri tarafından takdir ile karşılanmış olmasıdır. Hattâ Arap irfanının en ziyade terakki ettiği Mısırda Maarif Nezareti Hâdi Maksudinin «Elkavaninül haviye» ismindeki Arap gramerini din muallimi, imam ve hatip olarak ye-

Muharrem Feyzi TOGAY

tişecek Türklere mahsus bulunmasına rağmen Mısır mektepleri için de kabul etmiştir. Daha sonra, modern Arap gramerlerinin meydana gelmesinde, Hâdi Maksudinin grameri esas tutulmuştur.

Halbuki Hâdi Maksudi hiçbir zaman Arap memleketlerine seyahat etmemişti. Yalnız bir defa İstanbulu ziyaret etmiştir.

Burada kaldığı bir sene zarfında Ahmet Mithat, Ahmet Cevdet, Mahmut Esat ve Emrullar gibi o zamanın belli başlı garp Türkleri mütefekkirlerile muarefe peyda etmiş ve memleketine döndükten sonra da bu zevat ile mektup vasıtasile fikir teatisine devam etmiştir. Hâdi Maksudi yalnız tedris hayatında değil, gazetecilik mesleğinde de tanınmış simalardandır.

Japon ordu ve donanmasına karşı Rusyanın uğradığı mağlûbiyetin aksülâmeli olarak çıkan inkılâp hareketlerinin zorile Çarlık Türklere dahi gazete neşrine müsaade verdiği zaman, bu fırsattan ilk istifade edenlerden biri de Hâdi Maksudi olmuş, ve Kazanda «Yıldız» namı altında yevmî bir gazete çıkarmıştır. Bu gazete 1906 senesinden 1917 senesine kadar, yâni Rusyadaki son inkılâba kadar devam etmiştir.

Hâdi Maksudi Kazan Türk devleti istilâya uğradıktan sonra ilim ve irfana kendisini veren bir ailenin neslindendir. Kendisi Kazan civarında Taşsu nahiyesi merkezinde 1869 da doğmuştur. Pederi o köyün muallimi Nizameddin Maksudi idi. Pederinin mektebinde ve daha sonra Kazandaki Allâmiye yüksek mektebinde tahsil etmiş ve umum Rusya islâm din işleri meclisinde imtihan vererek müderrislik şahadetnamesini almıştır.

Bundan sonra Türk mekteplerinin dil ve ilim tedris usullerini ıslah etmeyi kendisine iş edinmiştir. «İl» ve «Vakit» gazeteleri gibi «Yıldız» dahi koyu milliyetçi ve modern medeniyet taraftarı idi. İdarehanesi bütün Türk münevver ve âlimlerinin toplantı ve münakaşa mahalli idi. Adeta gayri resmî bir akademi idi.

Her türlü siyasî ve ilmî meseleler bahis mevzuu olmakta idi. Türk dilinin büyük hâdimlerinden biri olan mümtaz âlim Hâdi Maksudinin irtihali, Türk ilim muhitinde şüphesiz derin bir teessür uyandırmıştır. Hâdi Maksudinin biraderi Ankara Hukuk Fakültesi Profesörlerinden Sadri Maksudiye taziye beyan eder ve Ulu Tanrıdan rahmet ve gufran dileriz.

Muharrem Feyzi TOGAY

Askerî Vaziyet

KAFKASYADA İngiliz müdafaası

Yazan: General Ali İhsan SÂBİS

ESKİ ORDU KUMANDANLARINDAN

Anadolu Ajansının Londradan verdiği bir telgrafa göre Alman ileri hareketi Kafkas petrol sahasını tehdit ettiği takdirde İngiliz kıtalarının Sovyet ordularile beraber bir safta muharebe edecekleri bazı İngiliz mahfillerinde söyleniyormuş. Almanlar Rostov'u geçmiye ve Hazer denizi sahilile Kafkasya eteklerine varmıya muvaffak olurlarsa İngiliz toplarının petrol sahasını müdafaa etmek üzere Ruslara yardım edecekleri muhakkak imiş. Diğer telgraflara göre de General Wavell Tiflise ve Tahrana gitmiş; Kafkasya müdafaasını tetkik ederek Hindistana dönmüş. İngilizler geçen Cihan Harbinin sonunda da Bakûya doğru bir gezinti yapmışlardı.

Bakû petrol kuyuları ötedenberi İngilizlerin dikkatini celbetmekten hâli kalmamıştır. Bu harbin başında Sovyet Rusya, henüz Alman dostu görünürken ve Almanlarla birlikte harbe girmesi ihtimali düşünülürken Bakû petrollerinden Almanların istifadesini men için Orta Şarktaki müttefik kuvvetlerin bu sahayı zaptetmeleri meselesinin o zamanlar bir tetkik mevzuunu teşkil ettiği geçen şene Fransada ele geçen bir vagon Fransız evrakı arasında bulunan bazı vesikalara istinaden Almanlar tarafından ilân edilmişti. Şimdi taraflar arasında değişiklik oldu: Almanya, Sovyet Rusyaya karşı harp etti. Almanyanın düşmanı vaziyetine giren Bolşevik Rusya, demokrat İngiltere ve Amerikanın dostu ve müttefiki oluverdi. Fakat bu sefer de Alman ordularının Sovyet Rusyada yaptıkları taarruzlar karşısında, geri çekilen Kızılordulara yardım zarureti hasıl oldu. İran, bu yardım fikrine kurban gitti. Bakû petrol sahasının Almanların eline düşmemesi için oraya bir İngiliz ordusu göndermek ve bunun için de İranı işgal edip Hindistanla Kafkasya arasında yabancı bir ülke bulundurmamak fikri hâkim oldu. Hindistan, Avustralya, Hint Denizi, Basra körfezi, bugünkü harpten hiç müteessir olmıyan sahalardır. Buralarda Alman denizaltıları ve hava kuvvetleri yoktur. İrandaki demiryolu da ıslah ve takviye edilirse Kafkasyada tesis olunacak bir müdafaa cephesinin muvasalası ve arka hizmetleri emniyetle işliyebilir. İşte bu suretle, Hindistan başkumandanlığına gönderilmiş olan General Wavell için yeniden bir hareket cephesi hâsıl oldu; fakat bu cephe, Nil ordusunun Bingazi ve Habeşistan cephelerinden ve Yunanistandaki harp cephesinden çok farklıdır. Burada büyük kuvvetlerin hareketleri lâzımdır. Ukraynada son defa kuşatılarak imha edilen beş Sovyet ordusu veya elli fırkadan fazla kuvvet imiş; alınan esirlerin yekûnu, kesirsiz yedi yüz bine baliğ olmuştur. Böyle elli ve hattâ yüz fırkalık kuvvetlerin çarpıştığı yerlerde İngilizlerin muvaffakiyet kazanabilmeleri için bühük kuvvetlerin tahaşşüdünü düşündükleri tasavvur edilebilir.

Eski Ordu Kumandanlarından
Emekli General
ALİ İHSAN SÂBİS

SİYASÎ VAZİYET

İngiltereye göre vaziyet

İngiliz Başvekili dün Avam kamarasında harp vaziyeti hakkında geçen üç aylık vâkıaları hulâsa ederek beyanatta bulundu. Çok açık olarak söylenen sözler şimdiki ve bâhusus gelecek ahvali İngiltere hükûmeti noktasından hayli tenvir etmektedir. İngiltere için en mühim vaziyet Atlantik muharebesidir. Geçen üç ay zarfında Almanların batırdıkları gemilerin evvelki üç aya nazaran daha az olduğunu haber vermiş ve bugünkü hale inanarak âti hakkında emniyet caiz olamıyacağını ve Almanların Atlantik harbini kazanmak için gayretlerini bir kat daha teksif edeceklerini söylemiştir.

Churchill'e göre kış; harbi durdurmıyacaktır. Alman ordusu çarpışmıya devam edecektir. Fakat asıl büyük muharebeler gerek Şark, gerek Garp cephelerinde gelecek ilkbaharda yapılacaktır. Yani Almanlar hem Rusyada hem de İngilterede kati neticeleri almak üzere şimdiye kadar misli görülmemiş bir şiddet ve sayletle hücum yapacaklardır. Binaenaleyh 1942 senesi ilkbaharı şimdiki harbin hem şarkî Rusyada, hem de şimali Atlantikte kati ehemmiyeti haiz olacaktır.

İngiliz Başvekili sözlerinin en ziyade dikkate değer kısmı İngiliz ordusuna aittir. Churchill İngilterenin iki milyon mevcutlu vatan muhafızları ile birlikte gayet mükemmel ordusu bulunduğunu ve şu kadar var ki, Almanlar İngiliz adalarını istilâ teşebbüsünde bulundukları zaman İngiliz ordusunun müdafaa vazifesini lâyıkile göreceğini söylemiştir.

Bu sözler garpte Almanların işgali altındaki memleketlerdeki halkla ve şarkta Ruslara karşı İngiltereden askerî yardım ve askerî ihraç beklememeleri için bir ihtar teşkil etmektedir.

Bunun için Rusyaya yapılacak yardımdan bahsederken Rusların ihtiyaçlarını bakır, kauçuk, tayyare ve hattâ benzin diye sayarken askerden hiç de bahsetmemiş ve bununla da İngilterenin öyle Rusyaya milyonlarca asker ve ordu göndereceği asla beklenmemesini anlatmıştır. İngiltere hükûmetine göre asıl en büyük ve en şiddetli muharebelere gelecek ilkbaharda sabit olacağız. O zamana kadar İngiltere kendi işçe ve harp malzemesi vaziyetini düzeltmeyi iş edinecektir.

Churchill Akdenize ve Yakın ve Ortaşarka nutkun dün alınan kısmında temas etmemiştir. Fakat aylardanberi ve bilhassa son günlerde cereyan eden hâdise'er ve hareketler harbin sıklet merkezinin Akdenize doğru kaydığını gösteriyor. Churchill'in dediği gibi harbin Atlantik, İngiltere ve şarkı Rusyaya ait safhaları asıl ilkbaharda son derecede şiddet bulacaktır.

Şimdi de İngiltere en kısa yoldan Yakınşarktaki yani Mısır, Kıbrıs, Filistin ve Suriyedeki mevkiini takviyeye çalışmaktadır. Yani buralara Ümidburnu ve Süveyş kanalı gibi gayet uzun bir yoldan değil Cebelüttarık ve ve Orta Akdeniz gibi en kısa yoldan biran evvel asker ve mühimmat göndermiye çalışmaktadır.

İtalyanlar ise bütün deniz ve hava kuvvetlerile bu nakliyatı menetmiye gayret etmektedir. Bu yüzden Akdenizin ortasında gayet büyük deniz muharebeleri yapılmaktadır. Bunların tafsilâtı, iki tarafın harp tebliğlerinde bildirilmiştir.

Muharrem Feyzi TOGAY

Yeni kooperatifler teşkil edildi

2834 sayılı kanun hükümlerine göre memleketimizde bazı kooperatifler tesis edilmiştir.

İstanbul yaş sebze ve meyva tarım satış kooperatifleri birliğine bağlı olarak Trakyanın bütün bağcı mıntakalarını çerçevesi dahiline almak üzere merkezi Mürefte olan bir yaş üzüm kooperatifi kurularak faaliyete geçmiştir.

Mürefte kooperatifi ayni zamanda bu mıntakada geniş bir şarap işletmesi de meydana getirecektir. Bundan başka İzmir incir ve üzüm tarım satış kooperatifleri birliğine bağlı olmak üzere Bayındır pamuk, Selçuk incir, Cumaovası üzüm kooperatifleri, Giresun fındık satış tarım kooperatiflerine bağlı Akçakoca fındık kooperatifi kurulmuştur.

İktisat haberleri

Naftalin bollandı

Memleketteki naftalin miktarı bollaşmış ve sıkıntı kalmamıştır. Ticaret Ofisi elinde bulunan naftalin stoklarını ihtiyaca göre tevzi etmektedir. Karabükte mühim miktarda naftalin çıkarılmaktadır.

★ İTALYADAN MAKİNE GELİYOR — İtalyadan memleketimiz için mühim miktarda makine aksamının yola çıkarıldığı öğrenilmiştir.

★ ŞARAP FİYATLARI ARTACAK — Üzüm fiyatlarının bu sene yüksek olmasından İnhisarlar idaresi şarap fiyatlarına da bir miktar zam yapmayı kararlaştırmıştır.

★ İNHİSAR İŞÇİLERİNE MECCANİ YEMEK — İnrisarlar idaresi Çamaltı tuzlasındaki işçilerine meccanen yemek tevzüne başlamıştır.

Rektör Ankarada

Ankara, 30 (Hususî) — İstanbul Üniversitesi Rektörü Cemil Bilsel, bugün Maarif Vekilile temaslarda bulunmuş ve İstanbul Üniversitesine ait bazı hususlarda kendisine izahat vermiştir.

Vecizelerin şerhi

Dil küçüktür, fakat aileleri yıkar, devletleri çökertir! CONFUCIUS

Şarkın büyük hâkimi Confucius hiç şüphe yok ki dünyanın en büyük adamlarından biridir. Sözleri içinde hiçbir zaman unutulmıyacak kadar değerli olanları vardır. Bugün naklettiğimiz sözü de bunlardan biridir.

Dil, dimağın tercümanı olan küçük bir uzuvdur. Kafa bozuk oldu mu, bu dil bir takım herzeler geveler. Ara bozacak, hayat düzenini altüst edecek söz söyler ve bu yüzden bir aileyi yıkar.

Yine bu dil, ortalığa nifak zehri saçar, fesat çıkarır ve koskoca devletleri göçetir.

Confucius ne kadar doğru söylüyor!

Gölge..

Edebî roman: 4

Yazan: Sermed TALAY

İKİ GÜNLÜK KISMIN HULÂSASI

Ferhad, amcasının kendisine hediye ettiği bir balo davetiyesi sayesinde, Perapalasta bir hayır cemiyeti namına verilen baloya gitmiye hazırlanmaktadır. Sabahleyin uykudan uyanınca, ilk aklına gelen şey, bu davetiye olmuştur. Perapalasta, o gece, bir çok güzel kadına tesadüf edeceği ve bunlardan birisile bir aşk macerası geçireceği ümidile kulyaya dalar. Bu kulyadan ayılınca, tıraşının uzamış olduğu aklına gelir ve berbere gitmek üzere hazırlanır. Parasız olduğu için, sokağa çıkarken, hizmet çiden de ödünç para almak mecburiyetinde kalır.

Evden çıktıktan sonra bir parfümörinin önünden geçerken, her zaman âdeti olduğu üzere içeri girer; orada sarışın, güzel bir kadın görür; mağazadan çıkınca da kadını takib eder, lâkırdıya tutar.

O, kapı ile tezgâh arasında, yarı yolda duran Ferhadın önünden geçerken, delikanlı, bu kısacık zaman zarfında, bir yığın tezadlı mülâhazaya, zihninde bir geçit resmi yaptırmıştı.

İlk düşüncesi, güzel kadının peşisıra çıkıp onu takip etmek, bir sırasını getirip konuşmak oldu. Fakat bu kararı takip eden ve doğmadan ölen öteki düşünceler, pişmiş aşa soğuk su katarcasına, ilk fikri bozuyordu.

Sarışın güzelin takibine çıkmak kolaydı, fakat, ya bu teşebbüste yaya kalırsa? Ya, fena bir mukabeleye uğrar, hakaret görürse? Hattâ, tıraşı uzamış yanaklarile, polis komiserinin, oradan da cürmümeşhud hâkimin karşısında arzı endama mecbur kalırsa?

Tereddüdü çok sürmedi. Balo biletinin ilhamile, kendi hissesine ayırdığı, Perapalastaki altı sarışını yediye iblâğ etse, ne olurdu sanki?

Güzel müşteri, parfümörinin kapısından henüz çıkmıştı ki, Ferhad da, tezgâhtar kızın hayret dolu nazarları altında, mağazadan fırladı.

Tam zamanında çıkmıştı. Sarışın kadın, o uçar gibi yürüyüşile, bir hayli ilerlemiş, sokağın kalabalığına karışmıştı. Ferhad, mağazada biraz daha kalsa ve tereddüt etseydi, onu hiç şüphe yok, gözden kaybedecekti. Onun narin siluetini, uzaktan takip ederek yürümiye başladı.

Genç kadın, ne pek yavaş, ne pek hızlı, ikisi ortası bir yürüyüşle gidiyordu. Ferhad, adımlarını ona uydurarak, aradaki mesafeyi azar azar kısaltıyor, bir yandan da, zihninde, cümleler hazırlıyordu. İlk söyliyeceği sözün, hem bu nâdide mahlûka yakışır asalette, hem de onun, ters bir cevapla mukabelesinden âciz kalacağı kuvvette bir söz olması lâzımdı.

Bir yandan da, en çeşitli fikirleri bir arada, karmakarışık işlemeğe alışan dimağı, o andaki vaziyeti tahlil etmekle meşguldü.

— Şu işe bak, hele, diye düşünüyordu. Gece baloya gideceğim, yâni her yaşta, her renkte, her boyda kadının en mebzul olduğu bir yere. Kısmetim varsa, bir aşk macerasile karşılaşmak işten değil. Gel gelelim, tesadüfün azizliği her şeyin fevkinde. Akşam, baloya yüzümün akı ile gitmek için tıraş olayım diye sokağa çık, işi gücü bırak, ilk rastgeldiğin kadının peşine takıl. Berbere kadar gidip dönüvereceğim diye sırtıma geçirdiğim külüstür ceketle ayağımdaki eski pantalonun yerine, tertemiz bir kıyafetle sokağa çıkmış olsaydım, İstanbulun ne kadar acûzesi varsa onlara tesadüf ederdim. Bir karış sakalla, bu münasebetsiz kıyafetle, işsiz ameleye benziyorum galiba. Koğulmazsam çok iyi.

Ferhad, pek dara gelirse belli etmeden savuşabilmek için, genç kadının en kalabalık bir yerden geçtiği anı intihap etti, yanına sokuldu.

Her şeyi göze almış, fakat zihninde hazırladığı süslü cümlelerin hepsini birdenbire unutmuştu. O anda dudaklarının ucuna gelen ilk sözü söyleyiverdi:

— Hanımefendi, sizi takip etmekten, sizinle konuşmaktan kendimi alamadım.

Sarışın kadın birdenbire döndü. Hareli mavi gözleri, endişe ile büyümüştü. Etraflarında, sokağın ve vitrinlerin elektrikleri altında mütemadiyen renk değiştiren bir kalabalık kaynaşıyordu.

Ferhad, genç kadının, kendisini tepeden tırnağa süzdüğünü gördü. Sinirlendi ve sinirlendiği zamanlar daima olduğu gibi, cerbezelendi.

— Hanımefendi, dedi, haklısınız. Kılığımı beğenmediniz değil mi? Hakikaten, bugün biraz ihmalkâr giyindim. Tıraş bile olmadım. Kırk yılda bir tuvaletsiz sokağa çıktığım bir gün size o parfümöri'de tesadüf edişim cidden şayanı hayret bir şey. Aksilik işte. Maamafih, bu teferruata ehemmiyet vermeyin, Hanımefendi. Bu, ikinci derecede kalır, Sizi görür görmez sevdim. Mukadderatı değiştirmek insanın elinde değil. Artık, sizin benden kaçmanız nasıl imkânsızsa, benim de sizden ayrılmam o kadar imkânsız...

(Devamı var)

Dünya harbi

762 nci gün

İngiliz tebliği

KAHİRE, 30 (A.A.)

Ortaşark İngiliz umumî karargâhının tebliği:

Tobrukta, müdafaa tertibatı haricindeki umumî faaliyetimize, dünkü şiddetli kum fırtınası mâni olmuştur.

Cephe bölgesinde, keşif kollarımız faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Alman tebliği

BERLİN, 30 (A.A.)

Alman tebliği: — İngiltereye karşı savaşta, Alman hava kuvvetleri dün gece Greatjarmouth'un doğusunda 8000 tonilatoluk bir ticaret gemisini tahrip etmiş, ayni bölgede olduça mühim bir destroyer teşekkülü içinde yürüyen bir harp gemisini tam bir isabetle batırmıştır. İskoçyanın doğu kıyısı ile İngiltereinin cenup doğusu kıyısındaki limanlar civarına da başka hücumlar yapılmıştır.

Şimal Afrikasında Stuka tayyareleri teşekkülleri, Tobrukta rıhtımları ve mühimmat depolarını bombalamışlardır. Savaş tayyareleri, Akdenizde bir ticaret gemisini hasara uğratmış ve bir İngiliz bombardıman tayyaresini düşürmüştür.

Günün gazısı

İhtikârla mücadele

(Başmakaleden devam)

bebiyet verilmiş olurdu. Filvaki hükümet, bir taraftan resmî vasıtalarla mücadeleyi arttırdığı kadar diğer taraftan, kanunlar ve yeni şedit hükümler koymak mecburiyetini hisseyletmiye başlamıştır.

Muhtekirlere karşı kanunî hükümlerin takdirinin de mücadeleyi kolaylaştıracağına hiç şüphe edilmemelidir. Şimdiye kadar verilen cezalar cidden hafifti. Ara sıra gazetelerde İstanbulun ve ya Beyoğlunun büyük bir mağazasının sahiplerinin yüzde üç yüz, beş yüz kârla mal satmak suçile tevkif edildiklerini okuyoruz. Aradan bir müddet geçtikten sonra da bu suçluların meselâ üç gün hapislerine ve mağazalarının da iki gün kapanmasına karar verildiğini öğreniyoruz.

Hükümlerin bu kadar hafif olmasının, ihtikârın ortadan kalkmasına medar olmıyacağı bedihidir. Bilâkis cezaların hafif olduğunu gören muhtekirlerin cüretlerini arttırmaları ihtimali bile vardır. Nitekim bunun böyle olduğunu hükümet de gördüğü cihetle, kanunlara daha şedit hükümler koymak mecburiyetini hissetmiştir.

Hükûmetin bidayettenberi gösterdiği mülâyemet ve insafı, ticaret âleminin suiistimal etmesi karşısında başka türlü harekete de imkân kalmamıştı. Bundan sonra artık ihtikârla mücadeleyi çok esaslı ve devamlı surette tatbik etmek, icap eden tedbirleri almakta asla zaaf ve merhamet göstermemek lâzımdır. Çünkü içinde bulunduğumuz harp, her gün biraz daha şiddetini ve vüsatını arttırarak devam ediyor, harbin bu devamı karşısında ise, bizim de yalnız bu aylar için değil, fakat gelecek seneler için bile şimdiden hesaplı, tedarikli ve tedbirli davranmamız âdeta hayatî bir meseledir.

Eğer hükûmet ve halk elbirliği ederek böyle tedbirli ve basiretli hareket etmenin imkânını bulurlarsa, memleketimizin bu âfetli devri binnisbe az sıkıntı ile geçireceğinden emin olabiliriz.

TASVİRİ EFKÂR

Moskova konferansı

(1 inci sahifeden devam)

yardımda bulunmak ve müşterek düşmana karşı zaferi kazanmak için bütün fedakârlıkları yapmıya hazır bulunduğumuzu isbat etmek için bulunuyoruz.

Amerikan murahhas heyeti reisi Harriman da şunları söylemiştir:

Biz ve İngiliz müttefiklerimiz Hitlere karşı giriştiğimiz cesurane mücadelede size yardım etmiye geldik. Sovyetler Birliği tarafından kazanılacak muzafferiyetin Amerika için büyük bir ehemmiyeti vardır. Hükûmetim, nihaî zafere kadar, harbe devam ettiği müddetçe elimizden gelen yardımı yapacağımıza dair size teminat vermek için beni buraya gönderdi.

Zeynep Kâmil hastanesinde yangın

Dün gece yarısından sonra Zeynep Kâmil hastahanesi müştemilâtından iki küçük binada yangın çıkmış ve çatıları yandıktan sonra söndürülmüştür.

Tasviri Efkâr

Nüshası (5) Kuruştur

Abone Şeraiti	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	yoktur.

DİKKAT: Dercolunmıyan evrak iade olunmaz.

SON HABERLER

Churchill bir nutuk söyledi

(1 inci sahifeden devam)

Şimdi bu sene içinde Kamaraya gizlice söylediğim miktar yekûnundan yüzlerce milyon ton fazla ithalât yapabilmeniz muhtemeldir. Halbuki bu miktar bile bizim tutunmamız için kâfi idi.

Düşmanın Fockewolve tipindeki yirmi kadar tayyarenin müzahareti ile yapmakta olduğu tahtelbahirler muharebesinin şiddetleneceğini hesaba katmamız lâzımdır. Tahtelbahirlere karşı harbedeceğiz ve bu harbe kendi tedbirlerimizi kuvvetlendirmek ve diğer yerlerden ehemmiyetî artan bir yardım görmek sayesinde devam eyliyeceğiz.

Sovyetler

Burada bir miktar teşci eder mahiyette olan bir müşahededen bahsetmeme müsaade edilmesini rica ederim. Biz yalnız değiliz.

Uzaklara atfı nazar edelim. Rus ordularının ihlâs ile çarpışmakta olduklarına şahit oluruz.

İki kuvvetli milletin, Rusya ile Birleşik Amerikanın, muvazi veya mütekarip bir hareketini hissetmekteyiz. Etrafımızda esir Avrupa milletlerinin kıpırdadıklarını hissediyoruz.

Uzaklarda, Şarkta Çin ırkının sadık, cesur ve tükenmez ruh kuvvetini görüyoruz.

Halihazırda müstakbel sevkulceyş meselelerini münakaşa etmek teşebbüsünde bulunmıyacağım. Meselâ Rusyanın yükünü tahfif etmek için Avrupa kıtasını istilâ etmemiz lâzım gelip gelmediği, şimdi Hitlerin Rusyada meşgul olduğu sırada ortalıktaki sükûnetten bilistifade kendisine garpta darbe indirmemiz icap edip etmediği meselesini ele alınız.

Bunların harbi sevk ve idare edenlerin zihinlerine sık sık gelmiş olan meseleler olduğunu kabul edecek olursam gevezelik etmiş olmıyacağım. Fakat bunların hakkında faydalı olacak ne gibi bir şey söyliyebilirim? Eğer bazı büyük tasavvurlar hakkında kötü tahminlerde bulunacak olursam düşmandan başka hiç kimse bundan istifade edemez.

Almanlar ne yapacak

Düşmanın ne yapacağını katiyen bilmiyoruz. Düşman, geniş Sovyet topraklarında hangi noktaya kadar ilerliyecektir, Alman milleti kendisinin uğradığı azim zayiata daha ne kadar tahammül edecektir, müdafaa vaziyetinde kalarak büyük bir kıymeti olan araziyi istismar edecek midir? bilmiyoruz. Bu son hattı hareketi intihap ettiği takdirde büyük ordunun bir kısmını cenubu şarkiye, Nil vâdisine doğru mu tevcih edecektir, yoksa şimali Afrikaya doğru kendisine bir yol açmak için İspanya tarikini mi ihtiyar edecektir, yoksa büyük Avrupa demiryollarını ve elindeki büyük tayyare meydanlarını kullanmak suretile kuvvetinin sıkletini garba naklederek büyük bir ordu ile İngiliz adalarının istilâsı için vücuda getirdiği hususî merakibi mi cemedecektir, bilmiyoruz. Hiç şüphesiz şarka tedafüe geçtiği takdirde aynı zamanda üç noktada geniş bir mikyas dahilinde harbe girişebilecek halde bulunacaktır.

Düşmanın kifayetsizliği yalnız havadadır. Fakat bunun haricinde inisiyatifi muhafaza etmektedir. Bu inisiyatifi elinden alabilecek kudreti elde edemedik.

Rusyaya yardım

Kendisinden daha ziyade serbestçe bahsedeceğim bir mesele daha var: Bizim ve Amerikanın Sovyet Rusyaya mühimmat ve levazım olarak yapacağımız maddi yardım meselesi.

Murahhaslarımızla Amirallik meslekdaşları, bugünden itibaren Rusyaya aydan aya ne miktarda malzeme verebileceğimize ait sarih ve tam malûmatla Moskovaya gitmişlerdir.

Sovyet ordularını Avrupada birinci sınıf bir muharip kuvvet olarak ilânihaye idame ve muhafaza edebilmek için İngiliz milleti tarafından müazzam fedakârlıklar ihtiyar etmek icap edeceğini ve Birleşik Amerikada halihazırda mevcut büyük fabrikalarda tebeddülât ve yeni tesisat yapılması lâzımgeleceğini şimdiden söyliyebilirim.

Rusyaya yalnız tank göndermiyeceğiz, kudretli tayyareler, alüminyum, kauçuk, bakır, petrol ve büyük bir kısmı yola çıkmış bulunan ve modern bir muharebe için lüzumlu olan bir çok muhtelif diğer hayatî maddeleri de göndermiye mecburuz. Bu maddelerin sevkiyatı ve teselümleri işi de teşkilâtlandırılmalıdır.

Bütün bu meseleler şimdi Moskovada Stalin ve başlıca Sovyet kumandanlarile heyetlerimiz arasında tam bir bilgi ve isabetli bir otorite ile münakaşa edilmiş ve plânlaştırılmış bulunmaktadır.

Birçok bakımdan bugün karşısında bulunduğumuz mesele müstakbel mukavemetimizin bağlı bulunduğu son avcı tayyarelerimizi Fransaya yardım için göndermek teklifini reddettiğimiz, kalblerimizi yırtan geçen seneki hâdiselere büyük bir müşabehet arzetmektedir.

Şimdi, bütün bu sabıkta geçen meseleleri katiyet ve azimle başardığımız düşünülecek olursa bundan sonra vücut bulacak olanların da emniyetle başarılacağını ümid etmekte haklı olduğumuz teslim edilir.

İngiliz ordusu

Müteakiben İngiliz ordusundan bahseden Churchill, şöyle demiştir:

«Şimdiye kadar bugünkü ile kıyas edilebilecek bir kara ordusuna hiçbir zaman malik olmadık ve olmıyacağız. Muharebenin bidayetinde ordumuz muhasamat üzerinde tesir ika edebilecek keyfiyet ve kemiyette değildi. Büyük itina ve ihtimam ile, büyük mesai ve zamanın iştirakile şimdi orta ölçüde bir ordu vücude getirdik, fakat bu mükemmel bir ordudur.

Alman ve Rus ordularile kıyas edildiği takdirde ordularımızın küçük sayılması mümkündür. Ordularımız, müthiş bir kudret kaynağı olan Alman ordularının geçirdikleri mükerrer ve mesut tecrübeleri geçirmemekle beraber itina ile yetiştirilmiş bir ordudur.

Roma bombardıman edilecek mi?

Bundan sonra bazı telkin ve tenkitlere telmih eden Churchill, şunları ilâve eylemiştir:

Bazıları bize soruyorlar: «Siz Kahire bombardıman edildiği takdirde Romayı da bombardıman edeceğinizi söylemiş değil miydiniz? Bunu yapmaktan sizi meneden nedir? » Bu sualin cevabı nedir? Bunun tek cevabı budur ki, Kahire henüz bombardıman edilmiş değildir. «Gülüşmeler». Yalnız Kahire şehrinin civarındaki askeri mevziler bombardıman edilmiştir. Maamafih geçen sene yıkılacağımızı zanneden İtalyanların o zaman Londrayı bombardıman etmiye hakları olduğu kadar bizim de elimizde bulunan vesaitle mümkün olduğu kadar ağır bir surette Romayı bombardıman etmek hakkımızdır. Muharebenin gidişi böyle bir hareketi muvafık ve faydalı bir hale ifrağ ediyordu.

İran meselesi

Bir de İran meselesi var. İranda çekingenlik ve zafiyetle hareket ettiğimize dair şikâyetler mevcuttur. Şimdiye kadar bu kadar sürat ve kolaylıkla ve tek insan ve malzeme zayiatına mal olmaksızın en iyi şekilde başarılabilmiş başka bir hareket bilmediğimi söyliyebilirim.

Buradaki diktatörü menfaya göndererek ve yerine çok geç kalmış fevkalâde lüzumlu inkılâplara ait geniş bir programı tatbik etmeyi taahhüt eden meşruti bir hükümdarı ikame ettik. Pek yakında Rusya ve İngiltere ile eski İran milleti arasında ciddi, samimî ve yeni bir ittifak muahedesini Meclise arzetmeyi ümid ediyoruz.

Bu muahede İran milletini yalnız kurtulma yolunda değil, harbin müstakbel inkişaflarında da bizimle birleştirmiş olacaktır.

Kışın harp durmıyacak

Churchill, netice olarak şunları söylemiştir:

Şimdilik Avam Kamarasına âtiye ait memnuniyetbahş haberler ve istikbalin parlak veya kolay olacağına ait teminat veremiyeceğimi tekrar etmekliğime müsaade ediniz. Bilâkis, yaklaşan kış mevsiminin, Sovyet Büyük Elçisinin sarahatle ve vukufla söylediği gibi, Rusya üzerindeki tazyiki tahfif edeceğine dair hiçbir emniyetli delil göstermediğini söyliyeceğim. Aynı zamanda kış mevsimi, bu adalardan istilâ tehlikesinin tamamen izale edilmiş olduğu garantisini de verememektedir.

Kış mevsiminin sisleri ve kışa mahsus tehlikelere rağmen düşman geçen senenin aksine olarak teknik hazırlıklarını yapmak için geniş bir zaman kazanmıştır. Ne olursa olsun ilkbaharda şimdiye kadar karşılaşmak mecburiyetinde kaldığımız muharebelerden daha ağır muharebeler yapmak ıztırarında kalacağımızı, bu muharebelerin şarkta daha geniş bir inkişaf sahası bulacağını ve adalarımıza karşı istilâ tehlikesinin daha başka, daha canlı ve daha vahim bir şekilde tezahür edebileceğini hesaba katmalıyız.

Şu kadar var ki, ananevî ve değişmez inad ve ısrar kabiliyetimize inzimam eden tam şekildeki millî ittihadımızın kudretle tatbik sahasına konulmuş bulunması, artık derinliklerine kadar nüfuz ettiğimiz cihan-şümul faciada uhdemize mevdû büyük rolü liyakatle ifa etmemize müsait olacağını söyliyebilirim. Malik olduğumuz bu meziyetleri isbat edeceğimize emin olabiliriz.

ALMAN tebliği

(1 inci sahifeden devam)

Doğu cephesinin şimal bölgesinde, bir piyade tümeni, 28 ve 29 Eylûlde şiddetle müdafaa edilen bir düşman mevzüne muvaffakiyetle hücum eylemiştir.

Bu piyade tümeni, 210 düşman blokhauzunu hücumla zaptetmiştir.

Hava teşekkülleri, Harkov bölgesinde demiryolu nakliyatına müessir surette hücumlar yapmış ve Leningradın doğusundaki demiryolu şebekesi ile Murmansk demiryolu şebekesi üzerinde tahrip faaliyetine devam etmiştir.

İtalyan kuvvetleri

Roma 30 (A.A.) — İtalyan kuvvetleri, son günlerde, Dnieperle, bu nehrin bir ayağı arasında, bir muharebeye tutuşmuştur. Muharebe, birkaç gün sürmüştür. İtalyan fırkası büyük bir enerji ile çarpışmışlardır. Bu fırkalardan birinin bulunduğu bölgede, muharebe sahası, Rus cesetlerile baştan başa dolmuştur. İtalyan kuvvetleri, hâlen dört Sovyet fırkası bakiyesine karşı «temizlik» ameliyesile meşguldürler. Şimdiye kadar alınan esirlerin sayısı beş bine varmaktadır. Ganaim gayet boldur ve müfredatı tesbit edilmektedir.

İtalyan tayyareleri on beş düşman tayyaresi düşürmüşlerdir.

Odun narhı

(1 inci sahifeden devam)

Dünkü içtima gayet hararetli olmuş ve saat 18 e kadar devam etmiştir. Toplantıda bugünkü narha esas olan Belediye İktisat Müdürlüğü raporlarının hatalı olduğu ve bu yüzden fiyatların yüksek olarak tesbit edildiği neticesine varılmıştır.

Komisyon içtimaından sonra kendisile görüşen bir muharririmize İstanbul Valisi ve Mürakabe Komisyonu Reisi Doktor Lütfi Kırdar şu beyanatta bulunmuştur:

«— Komisyon odun fiyatları üzerindeki tetkiklerini bugün bitirerek yeni narhı tesbit etmiştir. Şimdiye kadar mer'i olan fiyatların yüksek olduğu anlaşılmıştır. Mevsim başında odun fiyatlarını tesbit etmeden evvel Belediye İktisat Müdürlüğü, Süreyya isminde bir memuru odun mıntakalarında tetkikat yapmak üzere göndermişti. Bu memura odun mıntakasındaki alâkadarlar tarafından verilen malûmat yanlış olduğundan tesbit edilen narh ta yüksek olmuştur. Toptancılar, verdikleri malûmatta odunun çekisinde 25—30 kilo kadar bir fire farkı göstermişlerdir. Komisyon da fiyatları bu fire farkını nazarı itibara alarak kararlaştırmıştır. Halbuki bu kere Mürakabe Teşkilâtı memurlarına yaptırdığımız tetkiklerde odun toptancılarının bu fire farkını doğrudan doğruya köylüden aldıkları, yani köylüden bir çeki odunu 250 kilo yerine 250 okka hesap ederek aldıkları anlaşılmıştır. Bu noktadan odunun çekisine 25—30 kuruş kadar bir fark binmiştir. Bundan başka iskelede odun yükleme esnasında odun tartan bir memur için de çeki başına 15 kuruş kadar bir maaş ücreti gösterilmiştir. Halbuki odun işinin genişliğile ve tartılan odun miktarının fazlalığile bu memurun maaşı nisbet edilirse gösterilen ücretin çok yüksek olduğu ve memur maaşının çeki-de 40 para bile tutmadığı görülmüştür. Bundan başka nakliye ücretlerinin de yüksek hesap edildiği anlaşılmıştır. Bu itibarla Komisyon bugünkü içtimaında odunun çekisini 50 kuruş ucuzlatmıştır. Evvelce odunun perakende çekisi 560 kuruşa satılırken bu defa 510 kuruşa, toptan satışlar da 435 kuruşa iken bu defa 385 kuruşa yapılacaktır. Kömür narhı Komisyon kararile aynen ipka edilmiştir.

TASVİRİ EFKÂR — Fiyat Mürakabe Komisyonunun odun narhını (50) kuruş indirerek (510) kuruş olarak tesbit edişi karşısında ne zamandanberi sürüp gitmiş olan bir hatanın - geç te olsa - tashih edilmiş olmasından duyulacak sevinç bir tarafa bırakılırsa, itiraf etmek lâzımdır ki, bu narh ta yüksektir.

Zira gerek tarafımızdan mahallinde yapılan uzun boylu tetkikler, gerek Fiyat Mürakabe Komisyonunun son defa odun istihsal merkezlerine gönderdiği güzide memurların verdikleri raporlar İstanbulda depoya teslim edilen odunun çekisinin âzamî - hem de bütün mânasile âzamî - nihayet 295 kuruşa mal olduğunu göstermektedir. Buna yüzde on kâr zam edilince (325) eder. (130) kuruş ta İstanbuldaki depocuya eve kadar teslim için kabul edilen narh ilâve edilirse bugün odun narhının nihayet (455) kuruş olması icap eder.

Dün Fiyat Mürakabe Komisyonunun kabul ettiği (510) kuruşla (455) kuruş arasında ise tam (55) kuruş fark vardır ki, bütün tetkikler, hesaplar bunun da indirilmesini emrediyor.

Fiyat Mürakabe Komisyonu eğer narhı bile bile yüksek tutmuşsa ve bunu (pahalı olsun ki fazla odun gelsin) mülâhazasile yapmışsa, şimdiden haber verelim ki, bugün İstanbulda mevcut olan odun stokları İstanbulun bu kış ihtiyacını karşılamıya fazlasile kâfidir. Bunu rakâmlarla isbat edebilmek için ise bu sene meselâ yalnız Karadenizin Anadolu sahilinden İstanbula gönderilmek üzere resmen müsaade verilerek kesilmiş ve iskelelere indirilmiş olan 300 küsur bin kental odunundan, yine oralar orman idarelerinin resmî kayıtlarına göre ağustos ortasında bu iskelelerde topu topu 65 bin kental lik motör beklediğini, üst tarafının kâmilen İstanbula sevkedilmiş olduğunu kaydedebiliriz.

15 ağustostan bugüne kadar, yani bir buçuk aydır ise, elbette bu 65 bin kentalin de taşınmış olması icap eder.

Emin olabiliriz ki odun narhı makul şekli olan (460) kuruşa indiği zaman bile, eğer iskelelerde kalmış odun varsa, yine İstanbula gelecektir. Zira, bu fiyata odun satacak olan oduncular yine yüzde 20 kâr etmiş olacaklardır.

Kaldı ki, narhı 2000 kuruşa çıkarsak bile bu sene İstanbula gelecek fazla odun yoktur. Çünkü İstanbul 941—942 kışının odununu fazlasile depolarına iddihar etmiş bulunmaktadır.

Binaenaleyh dün tesbit edilen odun narhının da lâakal 50 kuruş yüksek olduğunu, bunun da indirilmesi icap ettiğini ehemmiyetle alâkadarların nazarı dikkatine arzederiz.

SOVYET tebliği

(1 inci sahifeden devam)

Akşam tebliği

Moskova, 30 (A.A.) — Sovyet tebliği:

Dün, muharebeler bütün cephe boyunca devam etmiştir. Cuma günü, evvelce bildirildiği gibi 98 değil, 113 Alman tayyaresi düşürülmüştür. Cumartesi günü, 150 Alman tayyaresi düşürülmüştür. 28 Sovyet tayyaresi kayıptır. Baltıkta evvelce bildirildiği gibi bir değil üç destroyer batırılmıştır.

Leningradda

Moskova, 30 (A.A.) — Cepheden, Kızıl Yıldız gazetesine gelen bir telgrafta Sovyetlerin, Leningrad civarında bir küçük şehri istirdat ettikleri söylenmektedir. Sovyetler bir nehri aşmıya muvaffak olarak nehrin öte yanında kâin bulunan bu şehri almışlar, düşmanı uzak bir mesafeye sürmüşler ve bütün bir alayı tahrip etmişlerdir. Bir gün zarfında 269 uncu Alman fırkasından bini mütecaviz asker telef olmuştur.

Londra, 30 (A.A.) — İngiltere İstihbarat Nezareti bildiriyor:

İngiltere İstihbarat Nezaretile Sovyet Rusya İstihbarat Dairesini müştereken alâkadar eden muhtelif meseleler tahaddüs etmiş bulunmaktadır.

Bu itibarla İngiltere İstihbarat Nezareti, umum müdürlerden Sir Walter Monokton'ı bu meseleler hakkında Lozovsky ile görüşmek üzere pek yakında Moskovaya izam edecektir.

Merhum Necib Ali Küçüka'nın cenazesi

Vefatını teessürle haber verdiğimiz Denizli Mebusu Necip Ali Küçüka'nın cenazesi dün Büyükadadaki Musa Kâzım sanatoryomundan alınarak Haydarpaşaya nakledilmiş ve öğleden sonra hareket eden Ankara trenine bağlanan bir vagonla Ankaraya götürülmüştür.

Dün Haydarpaşa istasyonunda merhumun cenazesini takip edenler meyanında Dahiliye Vekili Faik Öztrak, Meclis Reis Vekillerinden Şemsettin Günaltay, Meclis İdare âmirlerinden Halit Bayrak, Örfî İdare Komutanı Korgeneral Ali Rıza Artunkal, Vali ve Belediye Reisi Lûtfi Kırdar, sabık Münakalât Vekili Ali Çetinkaya, Denizli Mebusu Fahri Akçakoca, Mazhar Müfit, Erzurum Emniyet Müdürü, İstanbul Basın Birliği mensupları da bulunmuşlardır.

Çekoslovakyada idamlar

(1 inci sahifeden devam)

Bu iki General, bir şiddet idaresi tatbiki suretile Bohemya ile Moravyayı Almanyadan ayırmayı ve müstakil bir Çekoslovak devleti kurmayı istihdaf eden «Çek mukavemeti teşekkülünün» idarecileri arasında bulunuyorlardı. Bundan maada derpiş edilen şiddet hareketinin tatbik sahasına çıkarılması için lüzumlu her nevi silâh satın alarak bu suikasde iştirak etmekten suçlu Ladislaus Konzak ve Venzel Franc da idama mahkûm edilmişlerdir.

Askerî mahkeme Komünist partisine mensup olup vatan ihaneti cürmü ile suçlu bulunan ihtiyat Çek Tuğgenerallerinden Praglı Franz Horacek ile Franz Vins, Johonn Pestuka, Jaromir Sedlacek ve Dusan Subert'i de idam cezasına çarptırmıştır. Bunlardan başka on beş kişi daha ayni ceza ile mahkûm edilmişlerdir. Mahkûmların hepsi kurşuna dizilmişlerdir.

VEFAT

Fenerbahçe müessislerinden merhum Galip Kulaksızoğlunun ağabeyi ve mürettip arkadaşlarımızdan Şefik Görenin enişteşi, Nafia mütekaitlerinden Şevket Kulaksızoğlu dünkü salı gecesi irtihal eylemiştir. Cenazesi bu günkü çarşamba günü saat dokuzda Divanyolundaki hanesinden kaldırılacaktır. Kederdide ailesine beyanı taziyet ederiz.

LÜKS FİLMLER

Bu sene yalnız Dünyanın sayılı bir kaç sinemasında mevcut son sistem hava cihazlarile salonları dalma temiz ve sıhhî hava ile yıkanan, en son konfor ve teknik âbidesi

MARMARA

sinemasında mütehassıs İdaresinin temine muvaffak olduğu rakipsiz sezonda seyredilebilecektir.

Bu hafta 2 film

Dillerde dolaşan yeni his ve aşk filmi:

AŞK ILÂNLARI

MARGARET SULLAVAN
JAMES STEWART
ve
WALT DİSNEY'in muvaffakıyet tacı:

PAMUK PRENSES Ve YEDİ CÜCE

Bugün matinelerden itibaren

Mustafa Fazıl Paşadan... Fethi Okyara

Siyasi fırka reislerinin hayatı

Tefrika: 75 — **Yazan: Ziya Şakir**

Nazım Beyin, öldürülmesi için Enver Beyin vazifeye davet edilmesine karar veriliyor

Diye, yemin ediyor... İki arkadaşının yanında söz söylerken mahçubiyetinden kızaran, fakat kanlı Balkanlarda Bulgar çetelerine duman attıran genç erkânıharp kolağası şimdi, vatanı kurtarmak için teşekkül eden (Osmanlı Hürriyet Cemiyeti) nin gizli azaları arasına giriyor...

Kim derdi ki, gözleri bağlı olarak iki zabitin arasında şu odaya giren büyük bir tevazu ve sükûnetle şu yeniini eden genç zabit; bir gün gelecek.. Bir müddet sonra adı (İttihat ve Terakki Cemiyeti) ne çevrilmiş olan bu muazzam teşkilâtın başına geçecek.. Osmanlı imparatorluğunun en imtiyazlı bir şahsiyeti olüverecek?...

***

Meselenin en dikkate şayan cihetî şurasıdır ki, Enver beyin enistesi olan (Miralay Nâzım bey), Selânik merkez kumandanıdır. Bu zat, (Sultan Hamid) in (yaver) lerindendir. Padişah, gizli cemiyeti haber almıştır. Nâzım bey vasıtasile, bu cemiyet aleyhinde gizlice takibat yaptırmaktadır.

Enver bey, Manastırdan Selânike geldiği zaman, Nâzım beyin evinde yatıp kalkıyor. O zaman, bir çatı altında, iki zıd kuvvet yaşıyor... Enişte (müstebid).. Kaynbirader (hürriyetperver)...

Cemiyet erkânından bazıları, telâş ediyorlar.

— Biz, Enveri cemiyete aldık ama, ya ağzından bir şey kaçırıverirse...

Diyorlar. Hattâ bir aralık bunu, Envere de hissettiriyorlar.

Enver, bu garip şüpheye cevap bile vermiyor. Hafif bir gülümsemekle iktifa ediyor.

***

Artık Rumeli Bulgar, Sırp, Yunan çetelerinin tesirlerile bir volkan kesilmiştir. Bu volkanı söndürmek için de (Reval) de yapılan (İmparatorlar mülâkatı) nda, Rumelideki Osmanlı hâkimiyetine nihayet verilmesi tekarrür etmiştir. Buna binaen (cemiyet) harekete geçecektir. Fakat bu hareketis neticesinde muvaffak olabilmek için her şeyden evvel cemiyetin hareketini felce uğratmıya çalışan Selânik merkez kumandanı Nâzım beyin öldürülmesi elzemdir.

(Cemiyet) in gizli mahkemesi derhal (idam) kararını veriyor. Ve cemiyetin (fedai) lerinden (mülâzım, Mustafa Necip bey) de bu kararın tatbikine memur ediliyor.

Fakat garip değil mi?.. O aralık, Nâzım bey evinden dışarıya çıkmıyor. Ortada gezip dolaşmıyor. İdam kararı, tehhür ediyor... Sakın, kulağına bir şeyler çalınmış olmasın?..

Adeta, Enver bey şüphe altına giriyor. (Merkezi umumî) içtima ediyor. Nâzım beyin, evinde öldürülmesine.. Bunu temin etmek için de Enver beyin (Millî ve vatanî vazife) ye davet edilmesine karar veriliyor.

1906 senesi mayısının 29 uncu gününün akşamı... Ortalık, henüz kararmaya başlıyor. Merkez kumandanlığı (kanun) zabitlerinden (1) (Mülâzım İsmail Canbulat bey) elinde bir takım kâğıtlarla Nâzım beyin kapısını çalıyor. Karşısına çıkan emir çavuşuna:

— Beyefendiye haber ver. Acele olan şu kâğıtları imzalatacağım. Kendisine bazı şeyler de söyliyeceğim... Hem, biraz da Enver beyle görüşeceğim.

Diyor... Çavuş, tanıdığı Canbulat beyi, hiç tereddüt etmeden alt kattaki (selâmlık odası) na alıyor. Kendisi de, üst katta bulunan Nâzım beye haber göndermiye gidiyor.

Canbulat bey odaya giriyor. Enver beyle karşılaşıyor. Hiç bir mukaddemeye lüzum görmeden;

— (Cemiyet) e, en büyük vazifeyi ifa edeceğiniz zaman gelmiştir.

Diyor.

Enver, Canbulatın gözlerinin içine bakıyor. Biran bile düşünmeden:

— Hay, hay.. hazırım.

Diye cevap veriyor.

Enver bu cevabı verirken, çavuşu odaya giriyor. Nazım Beyin de şu cevabını getiriyor:

— Efendim!.. Beyefendi, evrakı yukarı istedi. Sizi de, yarın sabah göreceğini söyledi.

Canbulat şaşırıyor. Sapsarı kesiliyor. Kalbini bir şüphe kemirerek gözlerini Enverin gözlerinin içine dikiyor, Kulağına eğilerek:

— Onun, bu odaya gelmesi lâzımdır... Git, ne yap, yap, onu buraya getir.

Diye fısıldıyor *(Devamı var)*

(1) O tarihte (askeri inzibat) memurlarına (kanun) denilirdi.

NİKÂH MERASİMİ

İstanbul komutanlığı daire müdürü Binbaşı Fikret Kâmil kızı Perihan Altıntartı ile İzmir tüccarlarından Derviş Timuroğlu Ahmet Timur nikâhlanmışlardır.

Her iki tarafa saadetler dileriz.

MEVLİD

Tahranda vefat eden Tahran Büyük Elçisi Suad Davaz'ın ruhuna 3 Birinciteşrin Cuma günü Cuma namazından sonra Aksarayda Valde camiinde mevlidi nebevî kıraat edilecektir. Arzu edenlerin teşrifini merhumun ailesi rica etmektedir.

İstanbulun

35 sene şöhret ve muvaffakiyet şaşaası parlamış olan 2 YILDIZ:

ALEMDAR | MİLLİ

Bu hafta:

İlk heyecanlı

Programını sunuyor:

Dâhi Polis Hafiyesi ŞARLI ŞAN'ın ilk defa

YILDIRIM POLİS HAFİYELİĞİ

İcad ettiği harikası:

Şarli Şan Panamada

Ayrıca:

Her tarafta göz yaşları fırtınası yaratan büyük his dramı:

Arka sokak

PİERRE FRASNAY — VİVİAN ROMANCE

Bugün başladı

Dahi Rejisör **VİLLY FORST** tarafından vücude getirilen

Bitmemiş Senfoni... Maskeli Kadın... Mazurka

Ve nihayet: **OPERET** Şaheseri

Bütün seyircileri gaşyedecektir.

Katiyen unutulmıyacak olan bu zengin ve muhteşem film

Pek yakında *ŞARK* sinemasında

SES — SES

Tepebaşında - Pek yakında - Tepebaşında

Fevkalâde güzel bir

S S S
E S E S E
S S S

Hem duyulacak hem seyredilecektir.

Tepebaşında - Pek yakında - Tepebaşında

SES — SES

NEVROZİN

BAŞ, DİŞ, NEZLE, GRİP, ROMATİZMA

Nevralji, Kırıklık ve Bütün Ağrılarınızı Derhal Keser

İcabında günde 3 kaşe alınabilir. Her yerde pullu kutuları ısrarla isteyiniz.

RADYO

BUGÜNKÜ PROGRAM

7.30 Program
7.33 Müzik
7.45 Haberler
8.00 Müzik
8.30 Evin saati.
★
12.30 Program
12.33 Oyun havaları
12.45 Haberler
13.00 Şarkı, türkü
13.30 Müzik.
★
18.00 Program
18.03 Fasıl heyeti
18.25 Konuşma
18.45 Çocuk klübü
19.30 Haberler
19.45 Serbest 10 dakika
19.55 Şarkılar
20.15 Radyo gazetesi
20.45 Haftanın türküsü
21.00 Ziraat takvimi
21.10 Söz ve saz semaileri
21.30 Konuşma
21.45 Bando
22.30 Haberler
22.45 Müzik
22.55 Kapanış.

TİYATROLAR

ŞEHİR TİYATROSU
Tepebaşı Dram kısmı:
Çarşamba günü akşamı
Saat 20,30 da
HAMLET, 5 Perde

***

İstiklâl caddesi Komedi kısmı
Çarşamba günü akşamı
Saat 20,30 da
KİBARLIK BUDALASI
Komedi 5 perde

Türkiye kömür satış ve tevzi müessesesi

TRAKYA UMUMÎ AJANLIĞINDAN:

Trakyadaki mülkî, askerî müesseseler belediyeler, fabrikalar ve müteahhitlerin nazarı dikkatine:

İhtiyacımız olan her cins maden kömürünün miktarinin acele,

İstanbul Kara Mustafa Paşa Caddesi İktısat Han 5 numaraya bildirilmesi rica olunur.

Bu mıntıkaya ait bilcümle kok ve maden kömürlerinin stok mahalli İstanbul olmayıp Zongoldak havzası olduğundan sevkiyatın müracaat sırasile yapılacağı arzolunur.

Telgraf adresi : AKCEN - İstanbul Tel. 43858

Beyoğlu Dördüncü Sulh Hukuk Mahkemesinden: Mehlika tarafından Rikkat ve Mükerreme vasi tayini için açılan davanın muhakemesinde: Küçükler Rikkat ve Mükerreme Şişlide Turan apartıman 4 No. lu dairede mukim Mehlikanın vasi tayin edilmiş olduğu ilân olunur. (41—718)

Belediyeden

Belediye Üsküdar tramvaylarını satın alıyor

Üsküdar tramvay idaresi Evkaf hissesinin Belediyece satın alınması hakkındaki kanunun tatbikine başlanması üzerine Belediye Evkafla temasa başlamıştır. Vakıflar idaresinin Üsküdar tramvaylarındaki 368,000 liralık hissesi Belediye tarafından 15 müsavi taksitle ve faizsiz ödenmek şartile satın alınacaktır.

★ **ŞOFÖRLER YENİDEN ZAM İSTİYORLAR** — Şoförler cemiyeti Belediyeye müracaat ederek taksilere son defa yapılan yüzde 35 zammın da gayri kâfi olduğunu ve şoförlerin yeniden zam istediğini ileri sürmüştür. Belediye bu müracaatı tetkik etmektedir.

★ **VALİNİN TETKİKLERİ** — Vali ve Belediye Reisi Lûtfi Kırdar beraberinde şehircilik mütehassısı Prost, Belediye imar ve fen işleri müdürleri olduğu halde dün Beyazıt ve Barbaros meydanlarında tetkikatta bulunmuşlardır. Vali bu iki meydanın süratle tanzimi için alâkadarlara direktifler vermiştir.

★ **TRAMVAYLAR İÇİN YEDEK MALZEME** — Ankarada temaslarda bulunmakta olan tramvay işletmesi müdürü Hulkinin İstanbul tramvaylarına lâzım olan malzemeyi temin için döviz tedarikine muvaffak olduğu haber alınmıştır. Bu suretle daha çok tramvay işletmek mümkün olacaktır. Çünkü tedarik edilen dövizle hariçten yedek malzeme geldikten sonra bugün çalıştırılamıyan tramvaylar tamir edilebilecektir.

İstanbul Belediyesi İlânları

Tahmin B.	İlk T.	
2175,00	163,13	Haseki ve Cerrahpaşa hastahanelerile Zeynepkâmil doğum evi için alınacak 650 çift mercan ve 400 çift topuklu terlik.
909,65	68,22	Köprüler tamiratında kullanılmak üzere alınacak demir âlât ve edevat.
1175,00	88,15	Darülâceze müessesesi için Etibanktan alınacak 350 ton kriple ve 120 ton kok kömürünün nakli işi.

Tahmin bedellerile ilk teminat miktarları yukarıda yazılı işler ayrı ayrı temdiden açık eksiltmeye konulmuştur. Şartnameleri Zabıt ve Muamelât Müdürlüğü kaleminde görülebilir. İhale 13/10/941 pazartesi günü saat 14 de Daimi Encümende yapılacaktır. Taliplerin ilk teminat makbuz veya mektupları ve 941 yılına ait Ticaret Odası vesikalarile ihale günü muayyen saatte Daimi Encümende bulunmaları. (8762)

* * *

Şişhanede Evliyaçelebi ve İskender caddelerinin tevsii ile kaldırım, Duvar vesaire inşaatı kapalı zarf usulile eksiltmeye konulmuştur. Keşif bedeli 30107 lira 80 kuruş ve ilk teminatı 2258 lira 9 kuruştur. Mukavele, eksiltme, bayındırlık işleri genel, hususî ve fennî şartnameleri, proje keşif hulâsasile buna müteferri diğer evrak 151 kuruş mukabilinde Belediye Fen İşleri Müdürlüğünden verilecektir. İhale 16/10/941 perşembe günü saat 15 de Daimî Encümende yapılacaktır. Taliplerin ilk teminat makbuz veya mektupları, ihale tarihinden üç gün evvel Belediye Fen İşleri Müdürlüğüne müracaatla alacakları fennî ehliyet ve 941 yılına ait Ticaret Odası vesikaları, imzalı şartname ve kanunen ibrazı lâzımgelen diğer vesaikle 2490 numaralı kanunun tarifatı çevresinde hazırlıyacakları teklif mektuplarını ihale günü saat 14 e kadar Daimî Encümene vermeleri lâzımdır. (6836)

Acele satılık bağ ve köşk

28139 zira eb adında içindeki dört odalı bir köşk ile **(400)** mahsuldar meyva ağaçlı ve **(4000)** üzüm kütüğü ve yüzlerce fidanı bulunan

Bir bağ acele satılıktır

İstanbul: Silivrikapı - Çırpıcı, Tepebağ, No. (10) e müracaat

Türkiye Cumhuriyeti ZIRAAT BANKASI

Kuruluş tarihi 1888 — Sermayesi: 100,000,000 Türk lirası
Şube ve Ajans adedi: 265.
ZİRAÎ ve TİCARÎ HER NEVİ BANKA MUAMELELERİ.
Para biriktirenlere 28.800 lira ikramiye veriyoruz.

Ziraat Bankası kumbaralı ve kumbarasız tasarruf hesaplarında en az 50 liradan başlamak üzere senede 4 defa çekilecek kur'a ile aşağıdaki plâna göre ikramiye dağıtılacaktır:

4 adet	1.000	liralık	4,000 lira	100 adet	50 liralık 5,000 lira
4 »	500	»	2,000 »	120 »	40 » 4,800 »
4 »	250	»	1,000 »	160 »	20 » 3,200 »
40 »	100	»	4,000 »		

DİKKAT: Hesaplarındaki paralar bir sene içinde 50 liradan aşağı düşmiyenlere ikramiye çıktığı takdirde % 20 fazlasile verilecektir. Kur'alar senede: 4 defa, 1 Eylûl, 1 Birincikânun, 1 Mart ve 1 Haziran tarihlerinde çekilecektir.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Küçük tasarruf hesapları 1941

İKRAMİYE PLÂNI

KEŞİDELER: 4 Şubat, 2 Mayıs, 1 Ağustos, 3 İlkteşrin tarihlerinde yapılır.

1941 İKRAMİYELERİ

1 adet	2000	liralık	= 2000.—	Lira
3 »	1000	»	= 3000.—	»
2 »	750	»	= 1500.—	»
4 »	500	»	= 2000.—	»
8 »	250	»	= 2000.—	»
35 »	100	»	= 3500.—	»
80 »	50	»	= 4000.—	»
300 »	20	»	= 6000.—	»

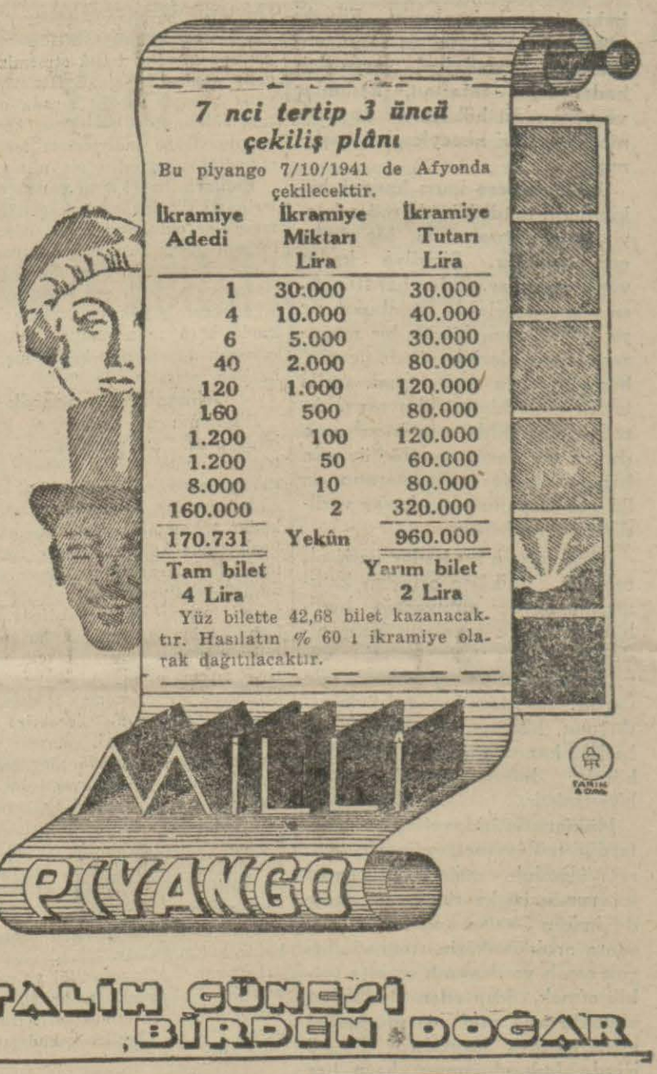

7 nci tertip 3 üncü çekiliş planı

Bu piyango 7/10/1941 de Afyonda çekilecektir.

İkramiye Adedi	İkramiye Miktarı Lira	İkramiye Tutarı Lira
1	30.000	30.000
4	10.000	40.000
6	5.000	30.000
40	2.000	80.000
120	1.000	120.000
160	500	80.000
1.200	100	120.000
1.200	50	60.000
8.000	10	80.000
160.000	2	320.000
170.731	Yekûn	960.000

Tam bilet 4 Lira — Yarım bilet 2 Lira

Yüz bilette 42,68 bilet kazanacaktır. Hasılatın % 60 ı ikramiye olarak dağıtılacaktır.

BORSA

30 - 9 - 941 muamelesi

Londra	1	Sterlin	5.20
Nevyork	100	Dolar	132.20
Cenevre	100	İsv. Fr.	—.—
Madrit	100	Pezeta	12.84
Yokoha.	100	Yen	— —
Stokho'.	100	İsveç kr	30.75

ESHAM VE TAHVİLAT

İkramiyeli	yüzde 5	938	19.65
Yüzde 5	„ 1933 Erganî A.B.C.		20.35
„	7 934 Sivas-Erzurum	1	20.20
„	7 „ 2 İlâ 7		20.28
„	7,5 933 Türk borcu	1	21.45
„	„ „ „ „	2	21.45
Ana. Demiryolu		1 ve 2	18.—
İş Bankası nama			11 85

Borsa harici altın fiyatı

Reşadiye	25	Lira	05 Kr.
Kalın Beşibirlik	116	„	50 „
Külçe altın gramı	3	„	52 „

Zührevi ve cilt hastalıkları
Dr. Hayri Ömer
Öğleden sonra Beyoğlu Ağacamii karşısında Hasanbey Apt No. 33 Telefon: 48586

Birinciteşrin : Çarşamba

1360 H. Ramazan 9	1	1357 Rumî Eylûl 18
Gün : 274		Hızır 149

Vakitler	Ezanî S	Ezanî D	Vasatî S	Vasatî D
Güneş [illegible]	12	04	05	58
Öğle	06	11	12	04
İkindi	09	29	15	22
Akşam	12	0.	17	52
Yatsı	01	31	19	25
İmsak (Yarınki)	10	27	04	19

Sahibi : *Z. T. EBÜZZİYA*
Neşriyat Müdürü: *C. BÂBAN*
Basıldığı yer: *Matbaai EBÜZZİYA*

Beykoz kazası tapu sicil memurluğundan:

Numara 97

Beykoz Yalıköyü mahallesi Ekmekçibayırı, Hanım sokağında kâin 8, 8/1 sayılı bir bap hane maa tarlanın sahibi Ahmet oğlu Durmuş uhdesinde bilâ kayıt ve sened olarak tasarrufunda iken 1299 tarihinde ölmesile veraseti yalnız kızı Ayşe Karadayıya münhasır olduğu ve mezkûr hane maa tarla 1299 tarihinden itibaren Ayşe Karadayının uhdesinde bulunmakta olduğundan Ayşe Karadayı namına senetsiz tasarrufata kıyasen tapuya bağlanacağından tahkikat ve tahdidi 16/10/941 gününe müsdif perşembe günü yapılacağından bu hane ve tarla hakkında bir diyecekleri olan varsa o gün mahallinde ve yahut bu müddet zarfında Beykoz Tapu Sicil Memurluğuna müracaat eylemeleri ilân olunur.

29/9/941

Vatanın emniyeti bizden bol kanat ve bol uçucu istiyor. (Fitre) lerimizle bu isteğe cevap verebiliriz.

Gümrükler Muhafaza Genel K. Satınalma Komisyonundan:

14/1. Teşrin/941 salı günü saat 11 de 1800 lira muhammen bedelle müteahhit nam ve hesabına 60 adet kaptan kaputu pazarlıkla alınacaktır. İlk teminatı 135 liradır. Şartname ve nümunesi her gün komisyonda görülebilir. İsteklilerin belli gün ve saatinde Galatada Mumhane caddesindeki 54 numaralı daireye gelmeleri. (8627)

Büyük zabıta romanı : 21

KAN DAMLASI

nakleden : BÜLENT BULAK

Babam sordu:

— Onu tanıyor musunuz?

— Hayır; nereden tanıyacağım. Hume, herifin Joel'e yazdığı ve yazı masası üzerinde bulunan mektubu bana gösterdi...

Fawcett birden durdu ve kısa bir zaman sonra sözüne tekrar başladı:

— Yatak odasında bulunan demek istiyordum...

Öyle hissettim ki, Dr. Fawcett konuşurken aklını Dow'un yazdığı değil, kardeşinin Fanny Kaiser'e yazdığı mektup kurcalıyordu.

— Çok şaşırmış olacaksınız, dedim. Sizi anlıyorum... Bir cinayet...

Sözde ürperir gibi yaptım. Gözlerini çevirdi ve beni yine tetkik etti. Fakat bu sefer tamamen kendisine ait bir alâka ile:

Babam:

— Dow, biraderinizi çok sıkıştırmış olacak, dedi.

Dr. Fawcett'in yüzünde bir korkunun izleri vardı. Bu meselenin en korkunç adamı, şimdi Leeds hapishanesinde bulunan zavallı alil Dowdu. Anlıyordum ki, Fanny Kaiser işi de başka bir mesele idi. Acaba Dr. Fawcett, Dow'dan niçin bu kadar korkuyordu. Bu zavallı adamın herkesi korkutan kudreti neydi?

Clay:

— Hume bu işle çok alâkadar, dedi.

— Evet, Hume esasen iyi bir çocuktur. Fakat ne yazık ki insanlar kendi temellerini başkalarının kasalarından istifade ederek kuruyorlar. Hume de kardeşimin ölümünden bilistifade siyasî vaziyetini sağlamlıyor. Fakat bu bizi alâkadar etmez.

Babam, sakin bir sesle:

— Hume, Dow'un mücrim olduğuna kani, dedi.

— Tabii; bundan şüphe eden var mı ki?.

— Bazı münakaşalar oluyor da... Fazla bir şey bilmiyorum, fakat bazı hemşerileriniz Dow'un bir tuzağa düşürüldüğünü söylüyorlar.

— Bu hiç aklıma gelmemişti. Hakikati meydana çıkarmaları için ısrar edeceğim. Bunun için Hume ile konuşmalıyım.

Ben de bazı şeyler soracaktım. Fakat babamın bakışları, benim ikinci plânda kalmakhığımı emrediyordu.

Dr. Fawcett ayağa kalktı ve gitmek istediğini söyledikten sonra Clay'a:

— Seninle konuşacaklarım var, dedi. Yarın çiftlikte buluşuruz.

Otomobile bindikten sonra Clay babama:

— Müfettiş, dedi. Ortağım hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Hilekârın biri.

— Bana telegon ettiği zaman, yemeğe kalacağını ve benimle görüşmek istediğini söylemişti. Acaba neden gitti?.

— Herhalde benim buradaki işim hakkında bazı şeyler duymuş olacak ve bu da hiç hoşuma gitmedi.

***

Ertesi sabah, kahvaltıdan sonra babamla Müddeiumumiye gittik.

Odaya girer girmez babam selâm filân vermeden:

— Bana bak Hume, dedi. Dün Dr. Fawcett'le benim buradaki işimi sen mi söyledin?.

Hume şaşırmıştı:

— Ben mi, ne münasebet! Kim olduğunu öğrenmiş mi?.

— Dün akşam Clay'lara gelmişti. Bakışlarından anladım.

— Kenyon söylemiş olacak.

— Kenyon bu herifin adamı mı?

— Böyle bir şey söyliyemem.

Babama yavaşça:

— Bu kadar sert olma, dedikten sonra Hume'ye döndüm: Eğer bir mânî yoksa dün konuştuklarınızı bize anlatabilir misiniz?

— Fazla bir şey konuşmadık, ağabeysinin öldürülmesine pek üzüldüğünü ve bu hususta bir şey bilmediğini söyledi.

— Haftayı nerede geçirmiş, söyledi mi?

— Hayır, ben de bu hususta bir şey sormadım.

— Bu işte bir kadın olacak galiba?.

Müddeiumumî buna cevap vermeden devam etti:

— Dün oldukça patırdılı bir celse akdettik. Ayni zamanda Dr. Fawcett'in peşinde idim. Buradan çıkınca çetesile gizli bir toplantı yaptılar. Herhalde pis bir işle meşguller. Fawcett'in ölümünden ettikleri zararı telâfi için bir şeyler yapmak istiyorlar zannederim.

— Affedersiniz ama ben, ne sizin ve ne de onun siyasî işlerile alâkadar değilim. Kutu parçasına ait bir şey biliyor muydu?.

— Bilmiyormuş.

— Dow'la karşılaştı mı?.

— Evet, hem çok meraklı bir hâdise oldu. Fakat bu Dow'un aleyhine oldu. Yâni kendisinin katil olduğu hissini kuvvetlendirdi.

— Neler görüştüler?.

— Dr. Fawcett'i hapishaneye götürdük. Doktorun inkârına rağmen Dow'u tanıdığını anladım. Buna eminim. Karşılaştıkları zaman ikisi de susuyordu. Bu, herhalde ikisinin de menfaati icabı idi.

— Hayale kapılmış olmıyasınız, dedim.

Hume'un canı sıkıldı.

— Zannetmiyorum. Şuna kat'iyyetle eminim ki doktor Dow'u tanımakla kalmıyor, ondan nefret ediyor ve korkuyor da... Bir de şu nokta tuhafıma gitti: Dow, doktoru gördükten sonra bayağı ümide kapıldı.

— Aklıma gelmişken sorayım: Fethi meyit ne oldu?.

— Fazla bir şey yok; cinayet gecesinin ayni.

— Fanny Kaiser ne âlemde?.

— Ağzını sıkı tutuyor, bir şey öğrenemedik.

— Mister Fawcett'in odasındaki ayak izleri tetkik edildi mi, dedim.

— Evet edildi ve Fawcett'e ait olmadığı anlaşıldı. Onunkiler daha geniş.

— Dow'un ayak izlerini de muayene ettiniz mi?.

Dow kızdı:

— Azizim Miss Thumm, dedi. Biz her şeyi kontrol ettik. Hem ayak izleri de o kadar sarih değildi. Belki de Dow'un olabilir.

Eldivenlerimi giyerken:

— Haydi gidelim baba, dedim. Sonra Hume'a döndüm: Eğer bu izler Dow'a aitse Nevyorkun en kalabalık caddesinde suratıma tükürün!.

. . . . . .

Dow'un davası üzerinden üç celse geçmişti. Bir gün evde otururken babam telefon etti:

(Devamı var)